№ 192 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. פריין 20 גראשען Lodzer Tageblat

לאָדזער טאָגעבלאַט

21-טער יאָהרגאַנג | 16 Sierpnia 1928 ר | דאָנערשטאָג, ל׳ מנחם אב תרפ״ח | רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּעטריקאָווער 86. עלעקטראָן: פּן רעדאַקציע 32, פּן אַדמיניסטראַציע 74

שטאַרקע מלחמה-העצע אין רוסלאַנד

אין גאַנץ רוסלאַנד קומען פאָר פּראָטעסט-מיטינגען געגען פּוילען

ריגאַ (פּפּ.) פון מאָסקווע מעלדעט מען, אַז בעלד ווי עס איז ערשינען דער מאַניפעסט פון דרישען אינטערנאַציאָנאַל געגען פּוילען, האָט זיך אָנגעהויבען אין גאַנצען לאַנד צופיהרען אַ שטאַרקע אַנטי-פּוילישע אַגיטאַציע, וואָס נעמט אָן דעם כאַראַקטער פון אַ מלחמה-העצע. אין די גרעסטע צענטערען פון רוסלאַנד, ווי מאָסקווע, לענינגראַד, קיעוו, כאַרקאָוו און אַנדערע קומען פאָר מאַסען-מיטינגען געגען פּוילען.

אַלרוסישער קאָנגרעס פון די סאָוויעטען

מאָסקווע (א.ט.) דער 14. אַלרוסישער סאָוויעטען-קאָנגרעס וועט פאָר-קומען דעם 1 אַפּריל 1929. דעם 1 יאַנואַר הויבט זיך שוין אָן די וואַהל-אַגיטאַציע.

אַ מיליאָן גאָלד-רובעל האָבען די סאָוויעטען אַריבערגעשיקט

צו די שטרייקענדע אַרבייטער אין שווערען

מאָסקווע (א.ט.) דער שטרייק-קאָמיטעט פון די שווערישע גרובען-אַרבייטער האָט אַרויסגעשיקט צו דער סאָוויעט-רעגירונג אַ דאַנק פאַר די שיצע וואָס זיי האָבען בעקומען אין משך פון 3 חדשים׳דיגען שטרייק. די אַלגעמיינע סומע פון דער שיצע האָט געטראָפען אַ מיליאָן גולדען-רובל.

ס׳ברענען די גיטער פון שפּאַניש־שען קעניג

מאַדריד (פּפּ.) אין די גיטער פון שפּאַנישען קעניג איז אויסגעברעכען אַ ריזיגע שרפה. 6 שעה האָט געדויערט די רעטונגס-אַקציע. די חזיקות זענען זער גרויס.

סאָוויעט-רוסלאַנד וועט איצט נישט צוגעלאָזט ווערען צום קעלאָג-פּאַקט

שפּעטער וועט זי עס קענען מאַכען מיט דער הילף פון אַנ׳אַנדער מלוכה.

ווען, 15 אויגוסט (פּפּ.) יונגטער-פּראָם מיטלט מיט פון וואַשינגטאָן, אַז דער שטאַט-סעקרעטאַר קעלאָג האָט אָפיציעל מודיע געווען, אַז דער אָרגינאַל פון אַנטי-מלחמה פּאַקט, וועלכער וועט אונטערגעשריבען ווערען אין פּאַריז, וועט דעפּונירט ווערען אין וואַשינגטאָן. די מאַסגעבענדע קריזען ערקלערען, אַז דערמיט וויל די רעגירונג פון די פאַראייניגטע שטאַטען אונטער-שטרעכען, אַז די מלוכות וואָס וועלען צומרעטען צום אַנטי-מלחמה פּאַקט ערשט שפּעטער, מיזען וועגען דעם ענין זיך וועגען קורס-פל קיין וואַשינגטאָן.

בוכאַריז אַנשטאָט סטאַליז.

מאָסקווע, 15 אויגוסט (פּפּ.) אין די דיפּלאָמאַטישע קרייזען גייען אַרום קלאַנגען, אַז דעם אָמט פון געזאַנדטן-סעקרעטאַר פון דער קאָמונאַסטישער פּאַרטיי, וועלכען ס׳האָט בין אויצט פערגעמען סטאַלין, וועט אויצט פערגעמען בוכאַריז. סטאַלין און אַנדערע אויף אַ לענגערן אורלויב קיין קאַוקאַז. מ׳רעדט אַ לענגערן אורלויב קיין קאַוקאַז. מ׳רעדט אָבער, אַז סטאַלין וועט שוין מעהר נישט פערגעמען צורוק זיין בוכאַריז אויצמונען אמט.

דער קאָנסליקס צוזישען בעלגראַד און זאַגרעב

זאָל בקרוב ליקווידירט ווערען.

מקובמשינא אַרויסגעגעבען די צוויי דעפּוטאַציעס, וואָס האָבען געשאַסען אויף די כאַרוואַטישע פאַרשטעהער.

בעלגראַד, 15 אויגוסט (פּפּ.) אין דו הויף פּאָלומישע קרוזען געמט מען זיך נישט שטאַרק אויבער מיט דעם שאַרפען מאָן, וועלכען מ׳האָט בעגאַנגען אין זאַגרעב. און די טרויער-רעדעס אויף דערוויסלוויה. די בעלגראַדער פּאָלומיטער זענען אין דער מיטנאַכט, אַז דערמיט, וואָס זיי וועלען רוהיג אָפּוואַרטען דעם נאַנג פון די געשטענדיגען וועט דער אַנטאַגאָנאַזם צווישן בעלגראַד און זאַגרעב זיך בערטעגער פערקלענערן. גלעכצייטיג רעכנען מען זיך אין בעלגראַד דערויף, אַז דער אונהאַמלי-קער פראָגע פון די כאַרוואַטען וועט זיך בקרוב צוזאַמענברעכען אַזוי-נערלוכע חליקי-דעות. אין די בעלגראַדער קרייזען האָט מען ברעה בקרוב צו געפונען די נעהערונג יסודות פון אַ פּער שטענדיגע צווישען די כאַרוואַטען און די סערבען. צו דעם צוועק האָט די סקופּשטינע אונטשטומע בעשלאָסען אַרויסצוגעבען דעם גערוכ די צוויי דע-פּוטאַטן פּאַפּאָוויטש און יאַוואַניאָוויטש וועלכע האָבען געשאָסען אויף די פּורער פון די כאַרוואַטען.

ענגלישער פּרינץ אַ דאַלמעטשער

לאָנדאָן 15 אויגוסט (א.ט.) דער יונגסטער זוהן פון ענגלישען קעניג איז אַרויסגעפאָרען קיין מאַנטרעאַל הייס ער וועט מערגעמען דעם אָמט פון אַ׳ענגליש-מראַנצויזישען דאָלמעטשער אויף דער שיף „דערבען״.

אַ האַרציגען פאָהר געזינד

ווינשען מיר מען ליבען פאָטער און פריינד

זקו ניימאַן

צוליב זיין אָפּפאָר נאָך מאַראַנטאַ (פּאַנאַמאַ)

געניאַ ניימאַן און פאַמיליע

חיים שמולעוויטש

היינט דאָנערשטאָג, ד. 16-טען

פּינקטליך 8.30 אָוונד קומט פאָר

פילהאַרמאָניע

גאָרוישעווסקע 20

ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע

אין לאָדז, צענטראַלגאַסע 4.

אַ גרויסער מאַסען-מיטינג

„די נייע תקופה אין ציוניזם״

מיט רעדנער וועלען אויפטרעטען: ל. לעוויטע (מיטגליד פון אַקט. קאָמ., פּאַרט. פון צ. ק. פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע אין פּוילען), ד״ר מ. הינדעס (מיטגליד פון אַקט. קאָמ.), רעד. י. העפטמאַן (מיטגליד פון אַקט. קאָמ.) מ. לימאַן (מיטגליד פון ציונ. קאָמ. אין לאָדז) א.א.

ציטלעכען צו בעקומען: אין ביורא פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע (צענטראַלגאַסע 4), מ. ח. גורין (נאָוואָמיעסקע 15), מ. זאַרעק (רושגאָווסקע 18), מ. מעלסא (בלוחנא 57) און המנס פון 4 אַ זייגער נאָכמ. אין דער קאַסע פון פילהאַרמאָניע.

אַ האַרציגען פאָהר געזינד

ווינשען מיר מען ליבען פאָטער און פריינד

זקו ניימאַן

צוליב זיין אָפּפאָר נאָך מאַראַנטאַ (פּאַנאַמאַ)

געניאַ ניימאַן און פאַמיליע

חיים שמולעוויטש

נאָך לאַנגע און שווערע ליידען אין געשטאַרבען אונזער גישט-פערגעסענע

נ״ע

מאַריאַ פישער

די לויה וועט פאָרזומען היינט דאָנערשטאָג, דעם 16 ד. ח. 2 אַ זייגער נאָכמיטאָג פון טרויער-הויז, ציגעל-גאַס 27, וועגען וואָס עס פיילט מיט די אין טרויער-פערבליבענע

פאַמיליע.

עס ווערט געבעטן נישט צו קאָנדאָלירען.

Dr. med. DONCHIN

מאַמאָלאָגיע I הערניע Mondzki 26-9

מיט 7—7 פון 1 ביז 10 פון

Dr. Różaner

מיט 8—1 פון 3—7

מיט 5—8 פון 3—7

לעזט און אַבאָנירט

— דאָס —

„לאָדזער טאָגעבלאַט״.

צו די לאָדזער בעפעלקערונג

אויף דער אַלגעמיינער פערזאַמלונג פון פאַלאַניאַל-, שפּייז- און פוטער-געוועלבער פון דער שטאָדט לאָדז איז בעשלאָסען געוואָרען זיך צו הענדען צו דער בעהערדלעכער קונדשאַפט, אַז צוליב די שטרענגקעס פון בעזעץ, וועלכע זעהט פאָר

אַ שטראָף ביז 2000 זל. און אַרעסט

פאַר האַנדלען אין די פערבאָטענע שעה׳ן פאַר פערקויפער

ווי אויך דעם קויפער

זיך צו פערזעהען מיט אַלעס נויטיגעס אין די ערלויבטע צייט ד. ה. פון 7 פריה ביז 7 אָוונד, זונטאָג און יומטאָב בעגליך געשלאָסען.

די פערוואַלטונג פון

קאַלאַניאַל-העגדלער-פעראַיין

צעגעלניאַנע 15

הוצאת „הכוכב״ בלודז!

הננו מתכבדים להודיע בזה, כי אחרי גמר ההכנות הנחוצות לסידור המערכת וההנהלה, בית הסידור והדפוס, התחדש הוצאת „הכוכב״ באכסניתו החדשה והקבועה לא יאוחר מיום הראשון לחודש ספטמבר ויוסיף להופיע בדיוק נפרץ בתור שבועון ספרותי לבני הנערים ולעם, בנוקד ניקוד חלקי עם עם הוספה בנוקדת למען הקטנים, כתבנית מוגדלת ובוספת של 12 עמודים גדולים מדי שבוע. בשוחים אנו כי ידידי „הכוכב״ הישנים והחדשים ישמחו בקראת השתפרותו של עתוננו ויוסיפו לתמוך בו תמיכה חברית ורוחנית.

נמשכת ההתימה על „הכוכב״ מחודש ספטמבר-וושעשען (גליון כ״א ואילך) ע״פ תנאים אלו: למחצית שנה — 9 זהובים, לרבע 4.50 ז׳ וכן — לחדשיים ולחודש. החותמים הישנים מתבקשים בזה להמציא לנו הוספה של 50 אחוז מדמי החיובתם בעד התוספה של 4 עמודים בנוקדים לכל גומר. מחיר כל גליון בודד (12 עמודים) 45 גרוש בלי המשלוח. תנאי התחימה בחו״ל: לשנה שלמה — 5 דולרים עם המשלוח, וכן למחצית ולרבע שנה. — כל החותמים משתמשים בהנחות גדולות (מ 20 עד 40 אחוז) בקנית ספרים עברים חשובים, כמו: „קורות העברים״ (5 חלקים), ספרי „בדקאי״ ספרי הוצאת „האור״ ועוד.

העורך: אהרן לובושיצקי — המו״ל: הוצאת „אביב״ לודז

כתובת המערכת, ההנהלה והמכירה הראשית:

Red. i Adm. „HAKOCHAB“ Łódź Aleja 1. Maja 8/9. Skrz. poczt 216 P.K.O. 9057

קאָנפעקציאָנערען-פעראַיין

לאָדז, כאַנסטאַנטינער 10

אַכטונג קאָנפעקציאָנערען!

מיר מאַכען אויפמערקזאַם אונזערע מיטגלידער, אַז לויט דער לעצטער פעראָרדנונג פון וואַיעוואָדאַ איז יעדער פערפליכטעט צו רעגיסטרירען זיין האַנדעלס- און אינ-דוסטריע-פּאַטענט ביז דעם 31-טען ד. ח. איפּפּל וועגן דאָס אויבענדערטאָגטע וועט נישט צום פעסטגעשטעלטען טערמין דורכגעפיהרט ווערען

דראָהט אַ שטראָף פון 1000 זלאָטיס און 14 טעג אַרעסט

מיר פאָדערן אויף אַלע אונזערע מיטגלידער די רעגיסטראַציע נישט צו פערנאַכלעסיגן און צו מעלדען זיך אין דער פּראַיזידיום-קאַנצעלאַריע אין די אַרבעטס-שעה׳ן פון 8 ביז 10 אין אָוונד מיטברענגענדיג גלייכצייטיג דעם פּאַטענט פון יאָהר 1927.

די פערוואַלטונג.

ערד-ציטערניש אין קאַליפאָרניען

פיל טויטע און פערוואונדעטע.—הונדערטער הייזער חרוב געוואָרען

סאַן פראַנציסקאָ (ספּ) אין דער גענעגנט פון שטאָקטאָן (קאַליפאָרניע) איז פאָרגעקומען אַ זעהר גרויסע ערד-ציטערניש, וואָס האָט געדויערט 4 מינוט.

ס'זענען דאָ פיל מענשליכע קרבנות הונדערטער הייזער זענען חרוב געוואָרען. פרטים פעהלען.

אַדוואָקאַטען וועלען מוזען טראָגען טאָגעס

וואַרשאַ. (פּעלעפאָנישׁ) דאָס יום־טוב־מונוסטעריום האָט אויסגעאַרבעטט אַ רעגע נייע תקנות פאַר אַפּלוקאַנטען אין אַדוואָקאַטען. לויט די דאָזיגע תקנות וועלען די אַפּלוקאַנטען און אַדוואָקאַטען אַרויסטרעטען בײַ פּראָצעסען אין גאַנצען לאַנד. זיי וועלען נאָר דאַרפען האָבען אַן־ערלויבנוש פון דער אַדוואָקאַטען־קאַמער. אין גרעלט וועלען די אַדוואָקאַטען דאַרפען טראָגען טאָגעס.

עס ווערט מאויך פעסטגעשטעלט די הויך פון האָנאָראַר פאַר די אַדוואָקאַטען.

באַנקיר לעווענשטיין אין תּער־גיפטעס נצוואַרען

נייע ווענדונג אין דער אויסאַרשונג אינ'ם געהיימניספולען טויט פון בעלגישען פינאַנסיסט

פּאַריז. (ספּ.) פון בולאָן טור מער טעלדעט מען, אַז בײַ דער באַקטעריאָ־לאָגישער מעקציע אויבער לעווענשטיין'ס טויטען קערפּער האָט מען געפונען גיפט.

מיט אַראַפּלאַנען און הידראַפּלאַנען שמוגעלט מען אַריין לעבעדיגע סחורה קיין ענגלאַנד

לאָנדאָן. (א.ו.) די ענגלישע פּאָ־ליציי האָט לעצטענס בעמערקט, אַז צווישען די ברוטושע אונזלען אין דעם קאָנטינענט האָט זיך לעצטענס ענטוו־פּעלט אַ נעוואַלדיגער שמוגעל פון פער־שידענע סחרה. די קאָנטראַבאַנדיסטען האָבען זיך סדרוב בענוצט מיט מאָטאָר־שוּפלעך און אַעראָפּלאַנען און לעצ־טענס אויך מיט הידראָפּלאַנען, וועלכע האָבען זיך אַראָפּגעלאָזט אויפ'ן וואַסער נושט מיט פון די ענגלישע ברעגען. די סחורה אין געוואָרען אובערגעלאָדענט אויף קלענע שיפלעך. דער שמוגעל איז ס'רוב בעשטאַנען פון זעדענטיג, נאַר־מאָטישע מוטלען און... לעבעדיגע סחו־רה. בײַ די ענגלישע ברעגען און דע־ריבער פערשטאַרקט געוואָרען די פּאָלי־צייאישע שמירה.

די פּראָקוראַטור האָט אַרויסגעגעבען אַ פערהאַלטען צו פערהאַלטען דעם קערפּער בוז אַ געוויסער יקספּערטיז און אויהם לעת שחת נושט אַרויסגעגעבען פון פעלניען.

די אַזוי קען פערבעסערט ווערען אונזער האַנדעלס-בילאַנס

וואָס זאָגט דערוועגען דער אַמעריקאַנער ראַטגעבער דיוויז

וואַרשע (פּעלעפאָניש) דער דיריקטאָר בעריכט פון אַמעריקאַנישען ראַטגעבער בײַ דער „זאַנק פאָלסקי", ה' טשאַרלס דיוויז, וועלכער נעמט אַרום די דריי חדשים פון אַפּריל, מאַי און יוני אָנטהאַלט אַ רייזע אינטערעסאַנטע און בעלעהרענדיגע בע־מערקונגען הענען די סיבות פון אונזער פאַסיוון האַנדעלס-בילאַנס. אמת, זאָגט זיך אין דערמאָנטען בעריכט, אַז די סטאַביליזירונג פון דער וואַלוטע ברענגט אימעטים צו אַ פאַסיוון האַנדעלס-בילאַנס, מ'דאַרף אָבער פאַר יעדען פרעגן זיך בעמיהען צו פערקלענערן די צאָל פון די דעפיציטען. קודם-כל דאַרף מען בעפאַרצוגען די הוצאות אויף דער פּראָדוקציע, וועלכע קען פערגרעסערן דעם עקספּאָרט, אַדער פערקלענערן דעם אימפּאָרט פון די אַרטיקלען, וועלכע מ'קויפט אין אויסלאַנד.

אויס'ן יסוד פון די פאָרשונגען פון פוילישען אימפּאָרט קומט ה' דייוויז צו אַלגעמיינדיג אויספיהרען.

בײַ פיהרען אַרבעט פון אויסלאַנד אַ סך אַרטיקלען, וועמענס ווערט עס בע־כרעפט כמעט די גאַנצע סומע פון דעם דעפיציט פון האַנדעלס-בילאַנס, און וועלכע וואָלטען גאַנץ דרייסט געקענט אויסגעאַרבעטט ווערען אין פוילען. מ'דאַרף דעריבער אויפגעזעצן די אויסלענדישע הלואות אויף צו פערבעסערן און פערגרעסערן די אַ־זיגע אינדוסטריע-צווייגען, וועלכע קענען ברענגען שנעלע רעזולטאַטען.

אין יאָהר 1927 האָט מען אַרבעטלעכיהרט קיין פּ-ילען סאַר 62 מיליאָן רויט־לעדער און סאַר 90 מיליאָן האַלב תּאַרטיגע לעדער. די דאָזיגע סומע בעטרעפט גאַנצע 50 פּראָצענט פון האַנדעלס-דעפיציט.

פוילען האָט גענוג בחמות, זאָגט דער אַמעריקאַנער אַבסערוואַטאָר, זי פער־מאָגן אויך גענוג גאַרבערען, און דאָך גיט מען אויס אַזויפיל געלד אויף דעם אַרטיקעל אין אויסלאַנד.

ריזיגער סאַנאַל צוהילפען די טייכען דאַן און וואָלגאַ

מאָסקווא. (ספּ.) די סאָוויעט־רע־גירונג בעשעפטיגט זיך אויצט זעהר ערנסט מיט אַ פּראָיעקט, וואָס וועט אָפּ־מולען אונראַבאַ פון אַזיען מיט אַ וואַ־סער-וועג. די רעגירונג פון רוסלאַנד פּלאַנט אַ קאַנאַל, וואָס וועט פערבינ־דען די טייכען דאָן און וואָלגאַ. דאָס וועט אויהר געבען אַ וואַסער-וועג פון דעם שוואַרצען ים, כמעט אויבער גאַנץ רוסלאַנד, ביז צום ווייסען ים.

די וויכטיגסטע אויפגאַבע פון דעם נייעם קאַנאַל וועט זיין אַרויפצוטראָ־גען דעם פערקעהר פון דעם גאַנצען וואָלגאַ-געבעט, פון דעם אינגלענדישען קאַספּישען ים צום שוואַרצען ים, דורך וועלכען רוסלאַנד קאָן קומען אין בע־רינהרונג מיט דער גאַנצער וועלט. ווען דער פּראָיעקט וועט דורכגעפיהרט ווע־רען, וועט די „מוטערל וואָלגאַ" פער־בינדען כמעט אַ העלפט פון דער ריזי־גער רוסישער בעפעלקערונג מיט דער אויסערער וועלט. דאָס וועט בולונגען מאַכען דעם אינלענדישען טראַנספּאָרט פון געהיילץ און קוילען, און דעם ברויט טראַנספּאָרט פאַר אויסלאַנד.

די עקאָנאָמישע מעגלוכקייטען פון דעם נייעם קאַנאַל זענען אַזוי אָנציהענד, אַז די נישט איבערינ רעכטע סאָוויעט־רע־גירונג און גרעסע אויסצוגעבען אויף דער אונטערנעהמונג די סומע פון 33 מיליאָן דאָלאַר. פאַר דער מלחמה פלעגען 8 מיליאָן שופען פיהרען 42 פּראָצענט פון רוסישען פּראָלט פאַר אַ בעפעלקע־רונג פון אויבער 45 מיליאָן מענשען. דאָס איז געווען, ווען די וואָלגאַ האָט נאָר בערינט די בעפעלקערונג פאַר אונ־לענדישע צוועקען. שפּענדיג אַנ'אויס־פלוס צום שוואַרצען ים, וועט די נוצ־ליכקייט פון דעם דאָזיגען אַלטען וואַ־סער-וועג מעהר ווי פערדאָפּעלט ווע־רען.

שקרים פון ליטווישע זשורנאַליסטען

וועגען דער רעדע פון מאַרשאַל פּילסודסקי און וועגען לעגיאָנסטען-צוזאַמענפאָהר

קאָווגאָ. (ספּ.) די לומווישע זשור־נאַליסטען וואָס האָבען בוגעוואוינט דעם לעגיאָנסטען-צוזאַמענפאָהר און ווילנאַ, דערצעהלען אין זייערע צייטונגען, אַז דער צוזאַמענפאָהר האָט געטראָגען אַנ'אויסשליסליך מיליטערישען כאַראַק־טער.

„ליעטובאַס אידאַס" שרייבט, אַז נאָך דער רעדע פון מאַרשאַל פּילסודסקי האָט זיך פאָרמירט אויבער דער שטאָט אַ דעמאָנסטראַציע פון לעגיאָנסטען מיט פאָהנער און אָרקעסטערס און פאָראויס פון'ם צוג זענען געגאַנגען 6 לעגיאָנסטען: „מיר ווילען קאַוונאָ!" דער רעדאַקטאָר פון „ליעטובאַס אי־ראַס" איז ווייטער משקר, אַז בעת ער איז געפאָהרען קיין ווילנאַ, האָט ער בעמערקט 7 וויאָרסט הינטער דער שטאָט אַ גרויסען מיליטערישען לאַגער.

דאָס וועט בולונגען אַ גרויסע אויסערער וועלט. דאָס וועט בולונגען מאַכען דעם אינלענדישען טראַנספּאָרט פון געהיילץ און קוילען, און דעם ברויט טראַנספּאָרט פאַר אויסלאַנד.

די עקאָנאָמישע מעגלוכקייטען פון דעם נייעם קאַנאַל זענען אַזוי אָנציהענד, אַז די נישט איבערינ רעכטע סאָוויעט-רע־גירונג און גרעסע אויסצוגעבען אויף דער אונטערנעהמונג די סומע פון 33 מיליאָן דאָלאַר. פאַר דער מלחמה פלעגען 8 מיליאָן שופען פיהרען 42 פּראָצענט פון רוסישען פּראָלט פאַר אַ בעפעלקע־רונג פון אויבער 45 מיליאָן מענשען. דאָס איז געווען, ווען די וואָלגאַ האָט נאָר בערינט די בעפעלקערונג פאַר אינ־לענדישע צוועקען. שפּענדיג אַנ'אויס־פלוס צום שוואַרצען ים, וועט די נוצ־ליכקייט פון דעם דאָזיגען אַלטען וואַ־סער-וועג מעהר ווי פערדאָפּעלט ווע־רען.

סאָוויעטישער פאַלקס-קאָמיסאַר כאַמיאַקאָוו לעבט אין קאַרלסבאַד ווי אַ אַריסטאָקראַט

כמעט יעדער יוד קומט מיין קאַרלסבאַד מיט 2 פראַנקהייטען — אַ גאַליציישער יוד האָט אויסגעפינען אַז מען קאָן אין קאַרלסבאַד וואוינען אין אינמאָגניטאַ אויף דעם סמך פון מיניסטער טשעכאָוויטש'ע רייך

וואָס קאַרלסבאַד אַז, ווערט מען ערשט נעוואָהר, ווען מען קומט צוזאַמען 8—9 אַ וועגער אין דער פרוה צום מוהלברון. דאָ קומען זיך צוגלייך אַלע וועלט-רעזידענצען ניו-יאָרק, פּאַריז, צערלין, לאָנדאָן, מאַדרוד און אַטען, וואַרשע און מאָסקווע. צום מוהלברון קומט יעדער צופיס, ווער עס זאָל נוט זיין, אָבער דעם פּרעזידענט פון דער טשעכאָ-סלאָוואַקישער רעפּובליק און דעם דייטשען אויסערן-מיניסטער שטרעזעמאַן ווערט דאָס וואַסער געבראָכט און שטוב אַריין.

אויך דער סאָוויעטישער פאַלקס-קאָ־מיסאַר מאַקסים מאַקסיאַ אויס מאָסקווע פוהרט זיך אויף זעהר פרונסטאַקראַטיש. ער מושב זיך וועגען מיט דעם „פרונ־טענדען פאָלק", וואוינט ערשטפלאַסיג און פערמאָגט אַנ'אונגעגעם אויטאָ. דאָרט און מאָסקווע וווינט מען זיכער נושט, ווי שעהן לעבען עס קאָן אַזאַ קאָמיסאַר.

די נאַציעס וואָס זיכען דאָ זייער הוי־לונג זענען אַזוי פערשידען, ווי פערשי־דען עס זענען זייערע קראַנקהייטען, וואָס זיי ווילען היילען. אַ דאָקטאָר האָט מיר געזאָגט, אַז געוועגליך ברענגט יע־דער אינען קראַנקהייט, נאָר אַ יוד האָט אַלע פי רוב לכל הפחות צוויי קראַנקהייט־טען. דערפאַר ברענגט ער דאָבעלט אַזוי פיל וואַסער, וווּפיל אַנ'אַנדערער אין מיין צוויי מאָל וועגונגער עסען ווי אַנ־אַנדערער.

אין דער פיר-ליסטע ווערען נוט אַלע אַרענגעשריבען, ד. ה. ווער עס וויל, קאָן זיין אין קאַרלסבאַד אינקאָגניטאָ. מען זאָגט, אַז עס איז געווען דער אינגאָל פון אַ גאַליציאַנער יוד, זיי נושט צו לאָ־זען אינגשריבען אין דער פיר-ליסטע אין דער אינגעגמליכער אָנהויב פון דעם דאָזיגען אינגאָל אין נושט געווען קיין אַנדערער, ווי אינזער פינאַנץ-מיניסטער מיסאַר לאַמיאַקאָוו אויס מאָסקווע פוהרט זיך אויף זעהר ערנסטאַקראַטיש. ער מושב זיך וועגען מיט דעם „פרונ־טענדען פאָלק", וואוינט ערשטפלאַסיג און פערמאָגט אַנ'אונגעגעם אויטאָ. דאָרט און מאָסקווע וווינט מען זיכער נושט, ווי שעהן לעבען עס קאָן אַזאַ קאָמיסאַר.

די נאַציעס וואָס זיכען דאָ זייער הוי־לונג זענען אַזוי פערשידען, ווי פערשי־דען עס זענען זייערע קראַנקהייטען, וואָס זיי ווילען היילען. אַ דאָקטאָר האָט מיר געזאָגט, אַז געוועגליך ברענגט יע־דער אינען קראַנקהייט, נאָר אַ יוד האָט אַלע פי רוב לכל הפחות צוויי קראַנקהייט־טען. דערפאַר ברענגט ער דאָבעלט אַזוי פיל וואַסער, וווּפיל אַנ'אַנדערער אין מיין צוויי מאָל וועגונגער עסען ווי אַנ־אַנדערער.

אין דער פיר-ליסטע ווערען נוט אַלע אַרענגעשריבען, ד. ה. ווער עס וויל, קאָן זיין אין קאַרלסבאַד אינקאָגניטאָ. מען זאָגט, אַז עס איז געווען דער אינגאָל פון אַ גאַליציאַנער יוד, זיי נושט צו לאָ־זען אינגשריבען אין דער פיר-ליסטע אין דער אינגעגמליכער אָנהויב פון דעם דאָזיגען אינגאָל אין נושט געווען קיין אַנדערער, ווי אינזער פינאַנץ-מיניסטער טשעכאָוויטש. ער האָט געזעלט זאָגען דעם דעפּ. ווישליצקי, אַז עס וואָלט פאַר דער סלובה (ער האָט דערמיט געמיינט די טשעכאָ-סלאָוואַקישע) זעהר נוצלעך געווען, ווען מען זאָל בײַ פּיס'ן געמען אומזאַץ-שטייער. אַ יוד, וועמען דעפּ. ווישליצקי האָט דאָס דערצעהלט, האָט עס אַזוי פערשטאַנען, אַז אינזער פי־נאַנץ-מיניסטער וויל בעמעסטען מיט אַ בעזונדערן אומזאַץ-שטייער די פּוילישע סלובה-בורגער, וואָס געפינען זיך דאָ. און אַזוי איז געקומען אויף דעם נוטען אינגאָל דאָ צו לעבען אינקאָגניטאָ.

דר. ה. ל.

ראַספּוטין'ס טאָכטער געוואָרען אַ טענצערין

איז אַ פּאַריזער קאַבאַרעט

די וויל דערמיט פערדינען אויף פרנסה פאַר איהר פאַמיליע

אינטערעסאַנטע פרטים וועגען ראַספּוטין'ען דצרצעהלט די טאָכטער

טוט אַ צעט צוריק האָבען זיך אין פּאַריז פערשפּרייט קלאַנגען, אַז ראַס־פּוטין'ס טאָכטער, וועלכע האָט פער־פוהרט אַ פּראָצעס געגען פורשט יוסו־פּאָוו, דעם מערדער פון אונזער פאָטער, זאָל בקרוב אַרויסטרעטען אַלס טענ־צערין און אינגעם פון די פּאַריזער קאַ־באַרעטען. אינגער פון די פּאַריזער זשור־נאַליסטען האָט דערוועגען בעשלאָסען צו האָבען מיט איהר אַנ'אינטערוויאָו.

מאַריע סאָלאָוויעוו, געבוירען ראַספּ־פּוטין, איז אַ שוואַרץ-חנ'עוודיג מיידעל. זי האָט זעהר ליב צו רעדען וועגען אונזער פאָטער און צו דערצעהלען וועגען אונזער פרים.

— נאָך דעם שרעקלעכען טויט פון פּוטין, איז אַ שוואַרץ-חנ'עוודיגע פרוי. זי טוישט ברוגעטקע — האָט דער צאָר, די מיניסטערען און דער גאַנצער קייזער־ליכער הויף געזאָלט טראָגען נאָך איהם טרויער. אַז ס'שאַיז נושט אויבער, איז דער בעסטער בעווייז פאַר מיין פאָטער אויפגעשטעלט פאַר מיין פאָטער אַ פּראָלטשטעלע דענקמאָל אין פּאַריז פון אַ גאַליציאַנער יוד.

— מיין פאָטער איז געבוירען געוואָ־רען אַלס זון פון אַ סובוטער פויער אין דער מאָבאַלסקער גובערניע. אין דער יוגענד האָט ער געאַרבעט זעהר שווער, און גלעטצייטיג האָט ער זיך געלערנט בעטאָג און בעגאַלט אַזוי ווייט, אַז אין משך פון אַ קורצער צייט איז ער געש־טאַנען אויף אַ פול דעלערען קולטו־רעלען נוואָ פון דער גאַנצער סביבה זיינער. ווען ער איז „בעגלוקט" געוואָ־רען און געפאָהרען קיין פעטערבורג, איז ער שוין געווען אַ פאָטער פון צוויי טעכ־טער.

אין פעטערבורג איז ער געווען דער נאַסט פון אַרציבוסקיפּ מעאָפאַן, דער רעקטאָר פון דער טעאָלאָגישער אַקאַ־דעמיע. דער לעצטער האָט דערצעלט דעם צאָר וועגען די אויבערנאַטורלעכע אייגענשאַפטען און מיסטישע עקסטאַ־זען פון ראַספּוטין'ען. אין אַ קורצער צייט אַרום האָט ראַספּוטין בעקומען אַ אונבעגרענעצטע השפעה אויפ'ן צאָר און אויף דער צאַרינע. די צאַרין האָט זיך אַלץ אָנגערופען „זון מאָטער" און געווען אויף טרט און אויבערגעגעבען.

אין פרילינג 1911 האָט ראַספּוטין עולה רגל געווען קיין פאַלעסטינאַ און דערנאָך האָט ער געגלוי בעשריבען זיין רייזע. ווען ראַספּוטין איז אַנ'אַנ־אַ־אַנ־אַ־אַהרען אין זיין געבוירטס־שטעטעל איז צו איהם צוגעקומען אַ יוד; מאָכזאַל אין מיכאַ אַ פרוי, וואָס איז געווען פערשטעלט אַלס בעטלערין און איהם פערוואונדעט מיט אַ מעסער. חנם ער איז געווען שווער פערוואונדעט, איז ער דאָך גוך געקומען צו די כחות.

אין אָנהויב פון מלחמה-אויסבריך האָט זיך אָנגעהויבען אַנ'אַלגעמיינע קאַמפּאַניע און לאַנד געגען מיין פאָ־טער. ווי אַזוי עס האָט זיך אינגעגעבען דעם פורשט יוסופאָוו אַרבעטגעגאַנען מיין פאָטער און אַ לאַפּקע און איהם צו ערמאָרדען, וועגען דעם וויסען שוין אַלע גאַנץ גענוי.

מאַריע צוויינט זיך דערבײַ גאָר שטאַרק און ווען זי בערוהיגט זיך אַ ביסעל, פערענדיגט זי:

— ס'האָט פערלאָזען רוסלאַנד מיט אַ פערבלומט האַרץ. ס'מען געווען אַ אַלמנה. מיין מאַן, אַנ'אַפּוצער. איז גע־הרג'עט געוואָרען אין דער מלחמה און ס'האָב נושט געהאַט קיין שום מיטלען צו דערנעהרען זיך און מיינע צוויי קינ־דער.

ס'האָב אָנגענומען די עצה פון מיינע פריינד צו ווערען זיך דער טאַנץ-קונסט נאָך אין מאָסקווא האָב איך געענדיגט אַ טאַנץ-קורס. אין בערלין האָב איך זיך פערפולקאָמט אין דער טאַנץ-קונסט. ס'הייל אַרויסטרעטען פאַר'ן פּובליקום טוט אַנ'אַרינגעלען רעפּערטואַר פון רו־סישע טענץ, מאַלערישע און צאַראַקטע־רוסישע, פון וועלכע עס וועלען זיין בעזונדערס אונטערעסאַנט די פויערישע טענץ און דער באַיאַרען-טאַנץ. ס'ווער אַ טענצערין הויפּטזעכליך דערפאַר, ווייל ס'מוז האָבען מוטלען מפרנס צו זיין מיינע קינדער.

פדי צו געמען נקמה פון מיין פאָ־טער'ס מערדער, האָב איך פערפוהרט אַ פּראָצעס געגען פורשט יוסופאָוו און זיין שותף, דעם גרויספורשט דומטר פּאַולאָוויטש.

אויהר וועט דאָך קומען זעהען, ווי איך טאַנץ? — האָט פערענדיגט ראַספּ־פּוטין'ס טאָכטער אויהר געשפּרעך.

ראַסטאָרגוויעוו פאַרלאַנגט אַ אַמנעסטיע פון פּאָלען

אַ פּאָלנישער אָפיציר אין דער אַרמיי אַרויסגעגעבען אַ פּלאַן פון אַ מלחמה מיט פּוילען

מאָסקווע. (ספּ.) אין דער גענעגנט פון שטאָקטאָן (קאַליפאָרניע) איז פאָרגעקומען אַ זעהר גרויסע ערד-ציטערניש, וואָס האָט געדויערט 4 מינוט.

ס'זענען דאָ פיל מענשליכע קרבנות הונדערטער הייזער זענען חרוב געוואָ־רען. פרטים פעהלען.

אַדוואָקאַטען וועלען מוזען טראָגען טאָגעס

וואַרשע. (פּעלעפאָניש) דאָס יום־טוב־מונוסטעריום האָט אויסגעאַרבעטט אַ רעגע נייע תקנות פאַר אַפּלוקאַנטען און אַדוואָקאַטען. לויט די דאָזיגע תקנות וועלען די אַפּלוקאַנטען און אַד־וואָקאַטען קאָנען אַרויסטרעטען בײַ פּראָ־צעסען און גאַנצען לאַנד. זיי וועלען נאָר דאַרפען האָבען אַן־ערלויבנוש פון דער אַדוואָקאַטען־קאַמער. אין גרעלט וועלען די אַדוואָקאַטען דאַרפען טראָגען טאָגעס.

עס ווערט מאויך פעסטגעשטעלט די הויך פון האָנאָראַר פאַר די אַדוואָקאַ־טען.

באַנקיר לעווענשטיין אין תּער־גיפטעס נצוואַרען

נייע ווענדונג אין דער אויסאַרשונג אינ'ם געהיימניספולען טויט פון בעלגישען פינאַנסיסט

פּאַריז. (ספּ.) פון בולאָן טור מער טעלדעט מען, אַז בײַ דער באַקטעריאָ־לאָגישער מעקציע אויבער לעווענשטיין'ס טויטען קערפּער האָט מען געפונען גיפט.

מיט אַראַפּלאַנען און הידראַפּלאַנען שמוגעלט מען אַריין לעבעדיגע סחורה קיין ענגלאַנד

לאָנדאָן. (א.ו.) די ענגלישע פּאָ־ליציי האָט לעצטענס בעמערקט, אַז צווישען די ברוטושע אונזלען אין דעם קאָנטינענט האָט זיך לעצטענס ענטוו־פּעלט אַ נעוואַלדיגער שמוגעל פון פער־שידענע סחרה. די קאָנטראַבאַנדיסטען האָבען זיך סדרוב בענוצט מיט מאָטאָר־שוּפלעך און אַעראָפּלאַנען און לעצ־טענס אויך מיט הידראָפּלאַנען, וועלכע האָבען זיך אַראָפּגעלאָזט אויפ'ן וואַסער נושט מיט פון די ענגלישע ברעגען. די סחורה אין געוואָרען אובערגעלאָדענט אויף קלענע שיפלעך. דער שמוגעל איז ס'רוב בעשטאַנען פון זעדענטיג, נאָר־מאָטישע מוטלען און... לעבעדיגע סחו־רה. בײַ די ענגלישע ברעגען און דע־ריבער פערשטאַרקט געוואָרען די פּאָלי־צייאישע שמירה.

די אַזוי קען פערבעסערט ווערען אונזער האַנדעלס-בילאַנס

וואָס זאָגט דערוועגען דער אַמעריקאַנער ראַטגעבער דיוויז

וואַרשע (פּעלעפאָניש) דער דיריקטאָר בעריכט פון אַמעריקאַנישען ראַטגעבער בײַ דער „זאַנק פאָלסקי", ה' טשאַרלס דיוויז, וועלכער נעמט אַרום די דריי חדשים פון אַפּריל, מאַי און יוני אָנטהאַלט אַ רייזע אינטערעסאַנטע און בעלעהרענדיגע בע־מערקונגען הענען די סיבות פון אונזער פאַסיוון האַנדעלס-בילאַנס. אמת, זאָגט זיך אין דערמאָנטען בעריכט, אַז די סטאַביליזירונג פון דער וואַלוטע ברענגט אימעטים צו אַ פאַסיוון האַנדעלס-בילאַנס, מ'דאַרף אָבער פאַר יעדען פרעגן זיך בעמיהען צו פערקלענערן די צאָל פון די דעפיציטען. קודם-כל דאַרף מען בעפאַרצוגען די הוצאות אויף דער פּראָדוקציע, וועלכע קען פערגרעסערן דעם עקספּאָרט, אַדער פערקלענערן דעם אימפּאָרט פון די אַרטיקלען, וועלכע מ'קויפט אין אויסלאַנד.

אויס'ן יסוד פון די פאָרשונגען פון פוילישען אימפּאָרט קומט ה' דייוויז אַלגעמיינדיג אויספיהרען.

בײַ פיהרען אַרבעט פון אויסלאַנד אַ סך אַרטיקלען, וועמענס ווערט עס בע־כרעפט כמעט די גאַנצע סומע פון דעם דעפיציט פון האַנדעלס-בילאַנס, און וועלכע וואָלטען גאַנץ דרייסט געקענט אויסגעאַרבעטט ווערען אין פוילען. מ'דאַרף דעריבער אויפגעזעצן די אויסלענדישע הלואות אויף צו פערבעסערן און פערגרעסערן די אַ־זיגע אינדוסטריע-צווייגען, וועלכע קענען ברענגען שנעלע רעזולטאַטען.

אין יאָהר 1927 האָט מען אַרבעטלעכיהרט קיין פּ-ילען סאַר 62 מיליאָן רויט־לעדער און סאַר 90 מיליאָן האַלב תּאַרטיגע לעדער. די דאָזיגע סומע בעטרעפט גאַנצע 50 פּראָצענט פון האַנדעלס-דעפיציט.

פוילען האָט גענוג בחמות, זאָגט דער אַמעריקאַנער אַבסערוואַטאָר, זי פער־מאָגן אויך גענוג גאַרבערען, און דאָך גיט מען אויס אַזויפיל געלד אויף דעם אַרטיקעל אין אויסלאַנד.

ריזיגער סאַנאַל צוהילפען די טייכען דאָן און וואָלגאַ

מאָסקווא. (ספּ.) די סאָוויעט-רע־גירונג בעשעפטיגט זיך אויצט זעהר ערנסט מיט אַ פּראָיעקט, וואָס וועט אָפּ־מולען אונראַבאַ פון אַזיען מיט אַ וואַ־סער-וועג. די רעגירונג פון רוסלאַנד פּלאַנט אַ קאַנאַל, וואָס וועט פערבינ־דען די טייכען דאָן און וואָלגאַ. דאָס וועט אויהר געבען אַ וואַסער-וועג פון דעם שוואַרצען ים, כמעט אויבער גאַנץ רוסלאַנד, ביז צום ווייסען ים.

די וויכטיגסטע אויפגאַבע פון דעם נייעם קאַנאַל וועט זיין אַרויפצוטראָ־גען דעם פערקעהר פון דעם גאַנצען וואָלגאַ-געבעט, פון דעם אינגלענדישען קאַספּישען ים צום שוואַרצען ים, דורך וועלכען רוסלאַנד קאָן קומען אין בע־רינהרונג מיט דער גאַנצער וועלט. ווען דער פּראָיעקט וועט דורכגעפיהרט ווע־רען, וועט די „מוטערל וואָלגאַ" פער־בינדען כמעט אַ העלפט פון דער ריזי־גער רוסישער בעפעלקערונג מיט דער אויסערער וועלט. דאָס וועט בולונגען מאַכען דעם אינלענדישען טראַנספּאָרט פון געהיילץ און קוילען, און דעם ברויט טראַנספּאָרט פאַר אויסלאַנד.

די עקאָנאָמישע מעגלוכקייטען פון דעם נייעם קאַנאַל זענען אַזוי אָנציהענד, אַז די נישט איבערינ רעכטע סאָוויעט-רע־גירונג און גרעסע אויסצוגעבען אויף דער אונטערנעהמונג די סומע פון 33 מיליאָן דאָלאַר. פאַר דער מלחמה פלעגען 8 מיליאָן שופען פיהרען 42 פּראָצענט פון רוסישען פּראָלט פאַר אַ בעפעלקע־רונג פון אויבער 45 מיליאָן מענשען. דאָס איז געווען, ווען די וואָלגאַ האָט נאָר בערינט די בעפעלקערונג פאַר אינ־לענדישע צוועקען. שפּענדיג אַנ'אויס־פלוס צום שוואַרצען ים, וועט די נוצ־ליכקייט פון דעם דאָזיגען אַלטען וואַ־סער-וועג מעהר ווי פערדאָפּעלט ווע־רען.

שקרים פון ליטווישע זשורנאַליסטען

וועגען דער רעדע פון מאַרשאַל פּילסודסקי און וועגען לעגיאָנסטען-צוזאַמענפאָהר

קאָווגאָ. (ספּ.) די לומווישע זשור־נאַליסטען וואָס האָבען בוגעוואוינט דעם לעגיאָנסטען-צוזאַמענפאָהר און ווילנאַ, דערצעהלען אין זייערע צייטונגען, אַז דער צוזאַמענפאָהר האָט געטראָגען אַנ'אויסשליסליך מיליטערישען כאַראַק־טער.

„ליעטובאַס אידאַס" שרייבט, אַז נאָך דער רעדע פון מאַרשאַל פּילסודסקי האָט זיך פאָרמירט אויבער דער שטאָט אַ דעמאָנסטראַציע פון לעגיאָנסטען מיט פאָהנער און אָרקעסטערס און פאָראויס פון'ם צוג זענען געגאַנגען 6 לעגיאָנסטען: „מיר ווילען קאַוונאָ!" דער רעדאַקטאָר פון „ליעטובאַס אי־ראַס" איז ווייטער משקר, אַז בעת ער איז געפאָהרען קיין ווילנאַ, האָט ער בעמערקט 7 וויאָרסט הינטער דער שטאָט אַ גרויסען מיליטערישען לאַגער.

דאָס וועט בולונגען אַ גרויסע אויסערער וועלט. דאָס וועט בולונגען מאַכען דעם אינלענדישען טראַנספּאָרט פון געהיילץ און קוילען, און דעם ברויט טראַנספּאָרט פאַר אויסלאַנד.

די עקאָנאָמישע מעגלוכקייטען פון דעם נייעם קאַנאַל זענען אַזוי אָנציהענד, אַז די נישט איבערינ רעכטע סאָוויעט-רע־גירונג און גרעסע אויסצוגעבען אויף דער אונטערנעהמונג די סומע פון 33 מיליאָן דאָלאַר. פאַר דער מלחמה פלעגען 8 מיליאָן שופען פיהרען 42 פּראָצענט פון רוסישען פּראָלט פאַר אַ בעפעלקע־רונג פון אויבער 45 מיליאָן מענשען. דאָס איז געווען, ווען די וואָלגאַ האָט נאָר בערינט די בעפעלקערונג פאַר אינ־לענדישע צוועקען. שפּענדיג אַנ'אויס־פלוס צום שוואַרצען ים, וועט די נוצ־ליכקייט פון דעם דאָזיגען אַלטען וואַ־סער-וועג מעהר ווי פערדאָפּעלט ווע־רען.

דער מאַרגענ'דיגער
פרייטאָג-נומער
— פון —
„לאָדזער טאָגעבלאַט"
מיט ערשינען אין אַ גרעסערן פאָרמאַט און ברענגען אַ גאַנצע
ייי אַרטיקלען און פעליעטאָנען פון די בעסטע שריפטשטעלער
אַנאָנסען ווערען אָנגענומען
היינט אַ גאַנצען טאָג.

Gimnazjum Męskie
z prawami Gimnazjów Państwowych
L. Szakina w Łodzi, Piotrkowska 18
די קאַנצעלאַריע פון גימנאַזיום איז אָפן
מענליך (אויסער שבת) פון 10 ביז 12.

Dr. Z. Rakowski
פּאַטענטירטער אויגענאַרצט
מעלו אין ל ו ג ן-קראַנקהייטען

Dr. med. A. Mazur
ספּעציעל-אַרצט פאַר אויגען, נאָז און האַלז
אין אויך פאַר פרויען-קראַנקהייטען
רופט זיך אָפּ פון פרי ביז שפּאַט
65 אַלעקסאַנדראָווסקע
טעלעפאָן 66-01

Dr. med. H. Gutsztadt
אַמעריקאַנער-ינ'ענער
Zachodnia 62 (Cegielniana 28)
Telefon 26-83
אָפּנעמען פון 9 ביז 10 פאַרטיג און פון 5 ביז 7 אָפּנעמד

לאָדזער טאָגעבלאַט

דער דעדשקטער נעמס-אָן פון 6 אין 7 אין אָוונד.

נישט אָפּשטעלט מאָנוסקריפּטן ווערן נישט צוריקגעשיקט.

אַדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16, Skrz. poczt. 16

טעלעפאָנען: פון רעדאַקציע 57. אַדמיניסטראַציע 47.

וואָס איז דאָס איינזעהעניש?

עס איז געווען אין יענע טעג, ווען גוטס און די יסורים האָבען שוין רערגרייכט די העכסטע מדרגה, איז דער צייט ווען לעבעדיגע און טויטע האָבען דעמאָנסטרירט געגען דער געוואַלדיגער שטייער-לאַסט, וואָס רוסלאַנד: די בעפעלסערונג, איז יענער צייט, ווען די מאַס איז שוין געווען איבערפולט, ווען דער בעכער פון טרעהרען איז שוין אריבער די ברעגעס — דאַמאָלסט איז אַראָפּגעקומען אַ סעציעלער דעלעגאַט פון וואַרשאַ אין האָט געמאַכט אָרדנונג.

דאַמאָלסט זענען פאַרגעסומען זיצונגען מיט דער בעמיליגונג פון די פעראינטערעסירטע צדדים. מען האָט אַרומגערעדט די לאַגע, די מיטעל צו נעמען די אַזוי פון זאָל מאַכען די שטייערן און דער סוחר אָדער האַנדלערער זאָל נישט רואינירט ווערען. עס זאָל נישט זיין די מיט יענעם דאָמטאָר, וואָס האָט געמעלדעט מיט שמאָלץ: „די אָפּעראַציע האָט זיך גלענצענד איינגעגעבען. דער פּאַציענט איז געשטאָרבען!" דאָס איז אפשר פאַר אַ דאָקטאָר אַ גלענצענדער ערפאָלג. אָבער די שטייער-מאַכט איז נישט פעראינטערעסירט דער פּאַציענט זאָל שטאַרבען, ד. ה. דער סוחר זאָל אַראָפּ פון פלאַץ. דאַרום דאַרף מען זעהען די עקזעקוציעס זאָלען דורכגעפיהרט ווערען מיט חסד, מען זאָל האָבען אייגזעהעניש מיט דעם בעל-חוב און מאַרגען אַלטע פערלענגע שטייערן נור בײַ דעם. וואָס מען בעצאָהלען. דאַנעבען זאָל מען בײַ דעם. וואָס מען נישט צאָהלען און עס האַלט דערבײַ מען זאָל איהם רואינירען, ווען מען בײַ איהם די אַלטע חובות נישט מאַהנען.

אַזוי האָט מען געדערט. אַזוי האָט מען בעשלאָסען. בײדע צדדים זענען געווען צופרידען פון דעם אַ אייגזעהעניש, וואָס מען וועט פון איצט אָן האָבען מיט'ן עולם. די זעהט אָבער אַרום דאָס אייגזעהעניש אין דער פראַקטיס? מיר וואָלטען געמענט אַ סך דערצעהלען וועגען דעם אייגזעהעניש. פון די פיל מעשות, וואָס מען הערט אין גאַס, וועלען מיר ארויס-נעמען אייגע, וואָס כאַראַקטעריזירט בולט דאָס אייגזעהעניש.

אַ יוד, וואָס האָט אַ סכלאַד פון סוחרלען אין שולדיג פערלענגע שטייערען הבער טויזענד זלאָטיס. די אַזוי אַזאַ סוחר מען זיין אַזאַ גרויסער בעל-חוב איז פאַר אונז געוועהנליכע בשר ודם'ס נישט צו פערשטעהן. דאָס געהערט צו די סודות פון די שאַצונגס-כאַמיסיעס, וועלכע הייסען אין פערשטעהען געוויס בעסער די מיר דעם מסחר מיט חוליו לען און האַלץ. זיי הייסען, למשל, אַז אַזאַ סוחר מאַכט מסתמא אַנאַנומזאַץ פון אַ האַלב מיליאָן זלאָטיס אַ יאָהר און פערדינט צעהנדליגע טויזענדער זלאָטעס. די דען, די מען זיין אנדערש? סוחרלען איז אַ רייכער אָרטימעל, נעוועהנליך רופט מען זיי „שוואַרצע בריליאַנטען" און אַ מענש, וואָס האָט דעלט מיט בריליאַנטען אויף פוד, מעג צאָהלען שטייערען.

דער יוד איז אָבער אַ עמשן און הייל נישט צאָהלען. ער שרייט, אַז ער האָט נישט פון וואַנען צו צאָהלען. סוסט טאַקע אַראָפּ דער עמזעקוטאָר און פערקויפט דעם סכלאַד מיט סוחרלען אויף אַנעפענטליכע אַמצ-יאָן און לייזט אָפּ נאַנצע צוואַנציג זלאָטיס מיט 80 גראָשען!

עס פרעגט זיך: און וואָס וועט הייסער זיין? מען האָט שוין ביים יודען צוגענומען דעם „סכלאַד" סוחרלען מיט האַלץ. דער סאַמאַרב האָט בעקומען די צוואַנציג זלאָטיס בחזומים, וועלכע וועלען וואַהרשיינליך מיים דעמען די עקזעקוציע-קאָסטען. אָבער דער יוד וועט דאָך נישט בלייבען זיצען אין לעדיגען סכלאַד. ער וועט דאָך וואַהרשיינליך נאַכאַמאָל פרובירען זיין מזל, ער וועט זיך שאַפען נייע צוואַנציג זלאָטיס, וועט איינקויפען סחורה, אַדער ער וועט גאַר די סחורה בעקומען נעבאַרנס. דאַמאָלסט וועט ווידער קומען דער עקזעקוטאָר און וועט פערקויפען די סחורה פאַר צעהן זלאָטיס בחזומים, אַזעלכע סחורה מוז מען בייליג ווייל מיט סך בעלים זענען נישטאָ. דער יוד וועט ווידער איינשאַפען סחורה פאַר צעהן זלאָטיס און מען וועט עס ווידער פערקויפען פאַר פינף גילדען.

אַזוי וועט געהען דאָס געיעג צווישען סוחר און דעם עקזעקוטאָר און מען קאַן פרעגען אַ רעטאָריש: ווי פיל יאָהר דאַרף נעדויערען ביז דער עקזעקוטאָר זאָל, אויף דעם אופן, אויסטאַהנען די פערלענגע טויזענד זלאָטיס שטייערען און ווי פיל יאָהר מוז דער יוד געבען ער זאָל אויף דעם אופן אויסצאָהלען זיער חוב?

נין! נישט דאָס האָט געמיינט דער נעזעץ-געבער, בעת ער האָט איינגעפיהרט די שטייערן. נישט דאָס מיינט מען, ווען מען הייסט מאַהנען פערלענגע שטייערן. מיר פרעגען דערום: וואָס איז דאָס איינזעהעניש, וועלכע מען האָט צוגעזאָגט אַזוי, צי אַזוי זעהט עס אויס דאָס איינזעהעניש?

ש. י. סטופּניצקי.

יוגאָסלאַוויען האָט ראַטיפיצירט דעם אָפּמאַך פון נעטונא

בעלגראַד, 15 אויגוסט (סס.) די סקופּשטינע האָט ראַטיפיצירט דעם אָפּמאַך פון יוגאָסלאַוויען און איטאַליען וואָס איז געשלאָסען געוואָרען אין נעפונא.

דער אויסערן-מיניסטער האָט דערבײַ געהאַלטען אַ עקספּוזע, אין וועלכען ער האָט אָנגעוויזען אויף דער נויטווענדיגקייט צו אַ ראַטיפיצירען דעם אָפּמאַך. די פריצים זענען שאַרף אַרויסגעטרעטען געגען אָפּמאַך און אַלס אַ צייכען פון פרעמעס האָבען זיי פעלעזט דעם זעווגנגס-אָל.

געכסען איז געווען 80 יאָר זעט דער ליד פון לעמבערגער רב חרב ר' לייבעלע ברודא ז"ל.

ר' לייבעלע ברודא האָט אין זיך פערמאָגט אַלע מעלות און מדות פובות, וואָס עס דאַרף פערמאָגען אַ מענש, ווען ער נעמט אויף זיך איבער דעם אחריות-פולען אַמט פון אַ רב. שוין נישט צו רעדען פון זיין גאונות אין לערנען, וואָס עס איז געקאָנט אויף גאָר דער דער הערלט און האָט עס גוימיגט זיך נישט לגמרי אין קייטעמ'ס חשבמת, אויך אָנגעזעהן פון זיין אָהרליכקייט אין מאַטעריעלער הינזיכט, הייל קיין שום מענש אין דער וועלט קאָן זיך נישט בעריהמען, אַז ער האָט וועגן עס איז „בעקומען" דעם לעמבערגער רב' ר' לייבעלע ברודא ז"ל, און ער איז געווען געבען זעגע אַנדערע גרויסע מעלות אויך אַ גרויסער המס און אַ קאָנפעק-ווענטער מענש מיט אַ גוטהאַרציגן זעלבסטבעהאַוסטען און מבש אַזוינע-פעסטען ווילען.

יעדען ענין, וואָס איז איהם געקומען צו האַנד האָט ער נעכונפרובט און דורכגעטראַכט און ווען ער איז שוין געקומען צו זיין עגדגילטיגער מסקנא הענען דאָזיגען ענין און דערגרייכט דעם אמת דאַריבער, איז שוין כמעט קיינער נישט געווען מבח זיין משגוג צו ענדערן, סתדרן — וואָס עס האָט זיך נאָר זעלטען געשראָקען — מען האָט איהם איינגעצייגט מיט לאָגישע און אמת'ע ראיות, אַז ער האָט אַ טעות געהאַט. זעהר זעלטען איז עס געשעהען, ווייל זעהר זעלטען האָט ער זיך טעות געהאַט.

עס אַ משל פון זיין קלוגשאַפט, אי-ינדיווידועלקייט און תיפטזעליך פאַכמע-ניש'קייט אלס „חעלטס"-רב:

מיט אַ צמט צוריק האָט דער סאָפיער רב (צולגאַריען) זיך געפרעגט אַ שאַלת-עגונה. דער סאָפיער רב, ר' דוד בר אברהם פיפאַני, אַליין אַ גרויסער גאון און מחבר פון ספר „חשב תאפוד" האָט צעשיקט שאַלות ותשובות צו אַ שטעל „חעלטס"-רבנים, צווישען זיי אויך צו חרב ר' לייבעלע ברודא. על פי דין האָט מען די עגונה בעדאַרפט פתיר זיין און כמעט אַלע אָנגעפרעגטע רבנים האָבען געגעבען פאָזיטיווע תשובות. מען וואָלט די עגונה טאַקע געהען דערלויבט חתונה צו האָבען, ווען נישט ר' לייבעלע ברודא ז"ל. ער האָט אין זיין תשובה געענטפערט. אַז על פי דין וואָלט די עגונה גמעגט חתונה האָבען, אָבער אין אויסזיכט פון בריף האָט ער אויגעגעבען די ווערטער „ידי מסולקת תימנו", האָט עס בעדייט מיט אַנדערע ווערטער: איך גיב נישט מיין הסכמה צום היתר". עס די דאָזיגע תשובה האָט זעלבסטפערשטענדליך אָנגעהאַלטען דעם פאַפיער רב פון אַרויסגעבען אַ היתר און דער ענין איז געבליבען הענגען.

אַזעלך איז צוריקגעקומען דער מען פון דער דערמאָנטער עגונה.

דער דאָזיגער מאַקס איז אַ אָבגיל-דונג פון אייגענס פון ר' לייבעלע ברוי-דא'ס כאַראַקטער-שטריכען. ווען ער האָט אַ ענין אָנגעשאַצט און אַרויסגעהאַלט דעם אמת, עס האָט אָבער געפעהלט די ארגומענטאַציע דאַצו, האָט ער קיין און שאַרף געזאָגט: „אויף דעם בין איך לעמבערגער רב, איך הייס און הייל אַ-זוי." ווען ער האָט זיך אָנגעטאָן מיט די דאָזיגע ווערטער האָט מען געקאָנט גאַנץ זיכער זיין, אַז ער איז גערעכט, כאָטש עס האָבען איהם לעת עתה גע-נישקייט אַלס „חעלטס"-רב:

מיט אַ צמט צוריק האָט דער סאָפיער רב (צולגאַריען) זיך געפרעגט אַ שאַלת-עגונה. דער סאָפיער רב, ר' דוד בר אברהם פיפאַני, אַליין אַ גרויסער גאון און מחבר פון ספר „חשב תאפוד" האָט צעשיקט שאַלות ותשובות צו אַ שטעל „חעלטס"-רבנים, צווישען זיי אויך צו חרב ר' לייבעלע ברודא. על פי דין האָט מען די עגונה בעדאַרפט פתיר זיין און כמעט אַלע אָנגעפרעגטע רבנים האָבען געגעבען פאָזיטיווע תשובות. מען וואָלט די עגונה טאַקע געהען דערלויבט חתונה צו האָבען, ווען נישט ר' לייבעלע ברודא ז"ל. ער האָט אין זיין תשובה געענטפערט. אַז על פי דין וואָלט די עגונה גמעגט חתונה האָבען, אָבער אין אויסזיכט פון בריף האָט ער אויגעגעבען די ווערטער „ידי מסולקת תימנו", האָט עס בעדייט מיט אַנדערע ווערטער: איך גיב נישט מיין הסכמה צום היתר". עס די דאָזיגע תשובה האָט זעלבסטפערשטענדליך אָנגעהאַלטען דעם פאַפיער רב פון אַרויסגעבען אַ היתר און דער ענין איז געבליבען הענגען.

אַזעלך איז צוריקגעקומען דער מען פון דער דערמאָנטער עגונה.

דער דאָזיגער מאַקס איז אַ אָבגיל-דונג פון אייגענס פון ר' לייבעלע ברוי-דא'ס כאַראַקטער-שטריכען. ווען ער האָט אַ ענין אָנגעשאַצט און אַרויסגעהאַלט דעם אמת, עס האָט אָבער געפעהלט די ארגומענטאַציע דאַצו, האָט ער קיין און שאַרף געזאָגט: „אויף דעם בין איך לעמבערגער רב, איך הייס און הייל אַ-זוי." ווען ער האָט זיך אָנגעטאָן מיט די דאָזיגע ווערטער האָט מען געקאָנט גאַנץ זיכער זיין, אַז ער איז גערעכט, כאָטש עס האָבען איהם לעת עתה גע-נישקייט אַלס „חעלטס"-רב:

מיט אַ צמט צוריק האָט דער סאָפיער רב (צולגאַריען) זיך געפרעגט אַ שאַלת-עגונה. דער סאָפיער רב, ר' דוד בר אברהם פיפאַני, אַליין אַ גרויסער גאון און מחבר פון ספר „חשב תאפוד" האָט צעשיקט שאַלות ותשובות צו אַ שטעל „חעלטס"-רבנים, צווישען זיי אויך צו חרב ר' לייבעלע ברודא. על פי דין האָט מען די עגונה בעדאַרפט פתיר זיין און כמעט אַלע אָנגעפרעגטע רבנים האָבען געגעבען פאָזיטיווע תשובות. מען וואָלט די עגונה טאַקע געהען דערלויבט חתונה צו האָבען, ווען נישט ר' לייבעלע ברודא ז"ל. ער האָט אין זיין תשובה געענטפערט. אַז על פי דין וואָלט די עגונה גמעגט חתונה האָבען, אָבער אין אויסזיכט פון בריף האָט ער אויגעגעבען די ווערטער „ידי מסולקת תימנו", האָט עס בעדייט מיט אַנדערע ווערטער: איך גיב נישט מיין הסכמה צום היתר". עס די דאָזיגע תשובה האָט זעלבסטפערשטענדליך אָנגעהאַלטען דעם פאַפיער רב פון אַרויסגעבען אַ היתר און דער ענין איז געבליבען הענגען.

אַזעלך איז צוריקגעקומען דער מען פון דער דערמאָנטער עגונה.

דער דאָזיגער מאַקס איז אַ אָבגיל-דונג פון אייגענס פון ר' לייבעלע ברוי-דא'ס כאַראַקטער-שטריכען. ווען ער האָט אַ ענין אָנגעשאַצט און אַרויסגעהאַלט דעם אמת, עס האָט אָבער געפעהלט די ארגומענטאַציע דאַצו, האָט ער קיין און שאַרף געזאָגט: „אויף דעם בין איך לעמבערגער רב, איך הייס און הייל אַ-זוי." ווען ער האָט זיך אָנגעטאָן מיט די דאָזיגע ווערטער האָט מען געקאָנט גאַנץ זיכער זיין, אַז ער איז גערעכט, כאָטש עס האָבען איהם לעת עתה גע-

צו די שלשים פון ר' לייבעלע ברודיא ז"ל

די לעצטע טעג פון זיין לעבען. — ר' לייבעלע דער ממיל און דער מחמיר. — זיין בעציהונג צו רביים און „איינזעלער"

מעהלס מפשות'דיגע ראיות.

דאָס כאַראַקטעריסטישע בײַ דעם אַ-לעמען איז נאָך דאָס, וואָס ר' לייבעלע איז געווען, הי על פי רוב גאונים זע-נען עס, אַ מיקל און גראָד אין דעם פאַל פון דער עגונה האָט ער מחמיר געווען. ווען עס טרעפט זיך בײַ אַ רבי'ן זאָגט מען, אַז עס איז אַ מוסת.

עס איז אַלגעמיין בעקאַנט ר' לעבע-לעס בעציהונג צו רביים, זעטערע קינ-דער און אייגזעלער. ער פלעגט איבער זיי נישט תמיד האָבען קיין גוטע מיינונג.

אין דער לעצטער -צייט איז דורך לעמבערג דורכגעפאָהרען אַ גאָר גרויסער גאַליצישער רבי. מען האָט דעם רב אין אַ צומעליגען שטוב דערצעהלט, אַז עס איז אויף דעם באַנהנהויף געווען אַ גרויס געדרענג פון חסידים. דער רבי האָט קיינעם די האַנד נישט דערלאָזט.

ווען ר' לייבעלע האָט ערשט אַלץ מוזעלעך און געלעזען אַזוי: „איך בין אַ רבי'ש אייגיקעל אַ גרעסערען שטעל. ר' לייבעלע פלעגט עס אָבער נישט פרעק-ווירען און ער האָט קיינמאָל נישט לערנען. ער האָט דערום געפויהלען צוזיי דיינים, זיי זאָלען איהם גאָנוי פרובען. די דיינים האָבען איהם געפרובט קיצור-דיינים. ווען ר' לייבעלע האָט דאָס גע-מערקט, האָט ער געהייסען איהם פרע-גען די דיינים טאַקי פון ורה-דעה. דער יונגערמאַן, וועלכער איז שוין אַליין אַ שטיקעל רבי קאָן אָבער לערנען און ער האָט געענטפערט, הי עס געהער צו זיין.

ווען עס איז געקומען צום אויפשרי-בען דאָס צייגניש, האָבען די בית-דין-מיטגלידער זיך גע'ישוב'ט, וואָס זיי זאָ-בען צו שוין בונגע דעם טיעל פון צייגניש. געוועהנליך שרעקט מען אַ רבי'ש אייגיקעל אַ גרעסערען שיטעל. ר' לייבעלע פלעגט עס אָבער נישט פרעק-ווירען און ער האָט קיינמאָל נישט לערנען. ער האָט דערום געפויהלען צוזיי דיינים, זיי זאָלען איהם גאָנוי פרובען. די דיינים האָבען איהם געפרובט קיצור-דיינים. ווען ר' לייבעלע האָט דאָס גע-מערקט, האָט ער געהייסען איהם פרע-גען די דיינים טאַקי פון ורה-דעה. דער יונגערמאַן, וועלכער איז שוין אַליין אַ שטיקעל רבי קאָן אָבער לערנען און ער האָט געענטפערט, הי עס געהער צו זיין.

ווען עס איז געקומען צום אויפשרי-בען דאָס צייגניש, האָבען די בית-דין-מיטגלידער זיך גע'ישוב'ט, וואָס זיי זאָ-בען צו שוין בונגע דעם טיעל פון צייגניש. געוועהנליך שרעקט מען אַ רבי'ש אייגיקעל אַ גרעסערען שיטעל. ר' לייבעלע פלעגט עס אָבער נישט פרעק-ווירען און ער האָט קיינמאָל נישט לערנען. ער האָט דערום געפויהלען צוזיי דיינים, זיי זאָלען איהם גאָנוי פרובען. די דיינים האָבען איהם געפרובט קיצור-דיינים. ווען ר' לייבעלע האָט דאָס גע-מערקט, האָט ער געהייסען איהם פרע-גען די דיינים טאַקי פון ורה-דעה. דער יונגערמאַן, וועלכער איז שוין אַליין אַ שטיקעל רבי קאָן אָבער לערנען און ער האָט געענטפערט, הי עס געהער צו זיין.

ווען עס איז געקומען צום אויפשרי-בען דאָס צייגניש, האָבען די בית-דין-מיטגלידער זיך גע'ישוב'ט, וואָס זיי זאָ-בען צו שוין בונגע דעם טיעל פון צייגניש. געוועהנליך שרעקט מען אַ רבי'ש אייגיקעל אַ גרעסערען שיטעל. ר' לייבעלע פלעגט עס אָבער נישט פרעק-ווירען און ער האָט קיינמאָל נישט לערנען. ער האָט דערום געפויהלען צוזיי דיינים, זיי זאָלען איהם גאָנוי פרובען. די דיינים האָבען איהם געפרובט קיצור-דיינים. ווען ר' לייבעלע האָט דאָס גע-מערקט, האָט ער געהייסען איהם פרע-גען די דיינים טאַקי פון ורה-דעה. דער יונגערמאַן, וועלכער איז שוין אַליין אַ שטיקעל רבי קאָן אָבער לערנען און ער האָט געענטפערט, הי עס געהער צו זיין.

ווען עס איז געקומען צום אויפשרי-בען דאָס צייגניש, האָבען די בית-דין-מיטגלידער זיך גע'ישוב'ט, וואָס זיי זאָ-בען צו שוין בונגע דעם טיעל פון צייגניש. געוועהנליך שרעקט מען אַ רבי'ש אייגיקעל אַ גרעסערען שיטעל. ר' לייבעלע פלעגט עס אָבער נישט פרעק-ווירען און ער האָט קיינמאָל נישט לערנען. ער האָט דערום געפויהלען צוזיי דיינים, זיי זאָלען איהם גאָנוי פרובען. די דיינים האָבען איהם געפרובט קיצור-דיינים. ווען ר' לייבעלע האָט דאָס גע-מערקט, האָט ער געהייסען איהם פרע-גען די דיינים טאַקי פון ורה-דעה. דער יונגערמאַן, וועלכער איז שוין אַליין אַ שטיקעל רבי קאָן אָבער לערנען און ער האָט געענטפערט, הי עס געהער צו זיין.

ווען עס איז געקומען צום אויפשרי-בען דאָס צייגניש, האָבען די בית-דין-מיטגלידער זיך גע'ישוב'ט, וואָס זיי זאָ-בען צו שוין בונגע דעם טיעל פון צייגניש. געוועהנליך שרעקט מען אַ רבי'ש אייגיקעל אַ גרעסערען שיטעל. ר' לייבעלע פלעגט עס אָבער נישט פרעק-ווירען און ער האָט קיינמאָל נישט לערנען. ער האָט דערום געפויהלען צוזיי דיינים, זיי זאָלען איהם גאָנוי פרובען. די דיינים האָבען איהם געפרובט קיצור-דיינים. ווען ר' לייבעלע האָט דאָס גע-מערקט, האָט ער געהייסען איהם פרע-גען די דיינים טאַקי פון ורה-דעה. דער יונגערמאַן, וועלכער איז שוין אַליין אַ שטיקעל רבי קאָן אָבער לערנען און ער האָט געענטפערט, הי עס געהער צו זיין.

ווען עס איז געקומען צום אויפשרי-בען דאָס צייגניש, האָבען די בית-דין-מיטגלידער זיך גע'ישוב'ט, וואָס זיי זאָ-בען צו שוין בונגע דעם טיעל פון צייגניש. געוועהנליך שרעקט מען אַ רבי'ש אייגיקעל אַ גרעסערען שיטעל. ר' לייבעלע פלעגט עס אָבער נישט פרעק-ווירען און ער האָט קיינמאָל נישט לערנען. ער האָט דערום געפויהלען צוזיי דיינים, זיי זאָלען איהם גאָנוי פרובען. די דיינים האָבען איהם געפרובט קיצור-דיינים. ווען ר' לייבעלע האָט דאָס גע-מערקט, האָט ער געהייסען איהם פרע-גען די דיינים טאַקי פון ורה-דעה. דער יונגערמאַן, וועלכער איז שוין אַליין אַ שטיקעל רבי קאָן אָבער לערנען און ער האָט געענטפערט, הי עס געהער צו זיין.

ווען עס איז געקומען צום אויפשרי-בען דאָס צייגניש, האָבען די בית-דין-מיטגלידער זיך גע'ישוב'ט, וואָס זיי זאָ-בען צו שוין בונגע דעם טיעל פון צייגניש. געוועהנליך שרעקט מען אַ רבי'ש אייגיקעל אַ גרעסערען שיטעל. ר' לייבעלע פלעגט עס אָבער נישט פרעק-ווירען און ער האָט קיינמאָל נישט לערנען. ער האָט דערום געפויהלען צוזיי דיינים, זיי זאָלען איהם גאָנוי פרובען. די דיינים האָבען איהם געפרובט קיצור-דיינים. ווען ר' לייבעלע האָט דאָס גע-מערקט, האָט ער געהייסען איהם פרע-גען די דיינים טאַקי פון ורה-דעה. דער יונגערמאַן, וועלכער איז שוין אַליין אַ שטיקעל רבי קאָן אָבער לערנען און ער האָט געענטפערט, הי עס געהער צו זיין.

ווען עס איז געקומען צום אויפשרי-בען דאָס צייגניש, האָבען די בית-דין-מיטגלידער זיך גע'ישוב'ט, וואָס זיי זאָ-בען צו שוין בונגע דעם טיעל פון צייגניש. געוועהנליך שרעקט מען אַ רבי'ש אייגיקעל אַ גרעסערען שיטעל. ר' לייבעלע פלעגט עס אָבער נישט פרעק-ווירען און ער האָט קיינמאָל נישט לערנען. ער האָט דערום געפויהלען צוזיי דיינים, זיי זאָלען איהם גאָנוי פרובען. די דיינים האָבען איהם געפרובט קיצור-דיינים. ווען ר' לייבעלע האָט דאָס גע-מערקט, האָט ער געהייסען איהם פרע-גען די דיינים טאַקי פון ורה-דעה. דער יונגערמאַן, וועלכער איז שוין אַליין אַ שטיקעל רבי קאָן אָבער לערנען און ער האָט געענטפערט, הי עס געהער צו זיין.

אַבעזוך ביי אַ 119-יעהריגער יודישער זקנה

זי וואוינט אין וואַלד. — דער זוהן איז אַלט 85 יאָהר, דאָס איינציגע 60, דאָס אוראייניקעל 30 און דאָס אוראור-איינציגע 12 יאָהר. — דאָס אוראייניקעל האָט 3 באַבעס.

לעצטען ווינטער איז געשטאָרבען אין דאָרף דיראָוא טורקער פּאָוויאַט אַ יוד מיט'ן נאָמען לוי טעלד, וועלכער איז אַלט געווען 125 יאָהר. איבערלעבענדיג אַ כרוי מיט זעקס יאָהר יונגער פון איהם. זי איז אַלץ חיונה אַלט 119 יאָהר. בעת איהר מאַן איז שוין געווען בעוואוסטלאָז עטליכע יאָהר פאַר זיין אָבשטאַרבען, איז זי פולשטענדיג גיים שכל און גיים פולען בעוואוסטזיין.

קוקענדיג אויף דער זקנה, וואָס האָט דערגרייכט כמעט די עלטער פון אונזערע אמהות האָט מען דעם אָנדרוק, אַז מען דאַרף נישט אָנצוקומען צום בריף. שטיינאַך-וואַראַנאָוו, אַן זעלטענער יונגערמאַן, און אַז מען דאַרף זיך נישט בעגנוצען מיט פערשידענע קאָסמעטישע פעריונגערונגס-מיטלען.

* * *

זי וואוינט אין אַ וואַלד. נעהמען האָט זי 8 קינדער און אַרום פאַר עטליכע יאָהר איז געשטאָרבען איין טאָכטער אין עלטער פון 95 יאָהר, און נאָך אַזוי זיהן איז געשטאָרבען, און פון די 6 קינדער, וואָס לעבען געזונד און פריש איז דאָס מוזיקעלע אַלט 75 יאָהר.

שוין 30 יאָהר הי זי האָט נישט קיין אייגען און דאָך רעדט זי גאַנץ גוט. זי זעהט הי אַ מענש אין מיטעלע יאָהרען. חאָרען הערט זי גערגישט.

אין שטוב האָט איך געטראָפען אַ יידענע און איך האָב געמיינט, אַז דאָס איז אַ טאָכטער, וויל זי האָט שוין קינטשען אויפ'ן פנים. צום סוף הער איך, ווי זי רופט די זקנה „באַבע-שי".

די 119-יעהריגע זקנה וואוינט צוזאַ-מען מיט אַ זוהן פון 85 יאָהר, אַ אייגי-קעל פון אַנ'ערך 60 יאָהר און אַ אור-אור-אייניקעל פון 12 יאָהר. ווען מען פרעגט דעם קינד, וועלכע באַבעשי'ן ס'האָט ליבערשט — ס'האָט דאָך 8 באַ-בעס — הייסט עס אָן אויף דער 119-יעהריגער זקנה.

ווען איך האָב זי געפרעגט, מיט וואָס עס לאָזט זיך דאָס ערקלערען דעם זעלבען אַזאַ מול אין אריכת ימים, האָט זי מיר געענטפערט מיט תלשון: „איהר הערט דאָך, מען מאַן עליו השלום, האָט מיט קיינעם נישט געוואָלט צו „מין", נישט געוועהן אין זיין לעבען אין קיין „אַנט" (געריכט מיינט זי).

איבער 100 יאָהר האָט זי צוזאַמען מיט דעם מאַן געלעבט, קיינמאָל אין זאַמען לעבען זענען זיי נישט קראַנק געווען.

אַלע אין שטוב זענען איהר גוהג כבוד און רופען זי „באַבעשע". זי טרינקט אין דער פרי מילך, ביז טאָג אַ קערטעפעל מיט טיי, פלעגט עסן זי נישט אין קיינעם נאָך דאָרפיש שהארץ ברוים, פיהלט זיך גאַנץ גוט, נור אַ וואָל דערשפּירט זי קאָפּ-וועהטאָג. אָבער זי מישט זיך נאָך אין דער הירטשאַפט און לערנט נאָך די אַמעריקאַנער מיט די אור-אייניקלעך שכל...

איין שגיר רופט זיך אָן: „מיין באַבע-שע וואָל מיך קאָנען פערשוינען אין דער ארבייט, וואָלט זי אַ אורחי געווען".

* * *

אויעקגעהענדיג וויל זיך ווינשען דער „באַבעשי": לעבע ביז 120 יאָהר". נור דערמאָנענדיג זיך, אַז זי האָלט שוין בײַ 119, און מורא האָבענדיג, אַז מ'זאָל נישט אויסזעהען אין איהרע אויגען די אַ קלאַלה — זאָג איך איהר — „איהר זאָלט נאָך דערלעבען משיח'ן אַ קענען צו געהען".

די באַבע האָט געענטפערט אַ תוכיחן: אמן!

א. ב.

אַזוי ווי די ציידהו דאַרף מען רעגיגען מעגליך, אַזוי ווערט אויך עפּעהלס צו-ליב היגענישע טעמים און צו פערהינען די מיט פון אַ קראַנקהייט מעגליך זע צו מיקען, צוגעצענדיג אין וואַסער 1 לעפעל

Sól do nóg Jana

שמוינענדע רעזולטאַטען, אָריגינעל נאָר מיט דער שוץ-מאַרקע „Słoń", איבעראַל צו פערלאַנגען.

לעזט, אָבאָנירט — דאָס — „לאָדזער טאָגעבלאַט"

שלאַנקע פיגורען געהען ארויס פון מאַדע

מוירום, לעבען אויף דיעם און דערצו נאָר שלוגען אַלערלי מערוצוגען, אבי אַראָפּצעוואַרפען פון זיך די פעטס און אַנהאַלטען וואָס מען רופט אַ מעגליכע פיגור. דער רעזולטאַט איז געווען, אַז פולע מוידלעך און חיבלעך זענען אַזוי פערצעהרט געוואָרען, אַז זיי האָבען גע-קריגען אָפּצעהרונג און אַנדערע קראַנק-הייטען. אַ סך זענען געוואָרען קאַנדידאַט עס פאַר משוגעים-הייזער און אַ גרויסע צאָהל האָבען און גאַנצען פערלוירען זייערע לעבענס.

אויצט אַלזאָ, וועט נעמען אַ סוף אַז די אַלע מאַפּערנישען פון דער פרוי. זי וועט מעהר נוט דאַרפען הונגערן און אַנשטאָט צו שלעפען די מאַלערס צום דאָקטאָר וועט זי זיך קאָנען לאָזן וואוילנעהן און געניסען פון לעבען ווי אַ גע-זונדע פרוי. דאָס וועט זיין אַ ברכה נוט נאָר פאַר דער פרוי, נאָר אויך פאַר די עלטערן. פאַר'ן מאַן און פאַר דער נאַנ-צער פאַמיליע, וויל ס'וועט אָפּשאַפען אַ סך קראַנקהייטען און אַ סך צרות און לייד.

אונטערעסאַנט איז, אַז אַט די פּלוצ-לינגדיגע רעוואָלוציע און דעם אויסזעהן פון דער פרוי-פיגור איז געמאַכט גע-וואָרען נישט פון די פרויען, נאָר פון די מענער.

דאָס איז זעלבסטפערשטענדליך, וואָ-רום פאַר וועמען וואָרען דאַן געמאַכט אַלע פרויען-מאָדעס, אויב נישט פון מאַן? פונקט ווי אַלע מענער מאָדעס זענען בעשטימט צו ווערען אויף דער פרוי.

אויב די שלאַנקע פיגור און אַזאַ-צאָ ארויס פון דער מאָדע, וועט דאָס זיין אַ ערלייזונג פאַר דער פרוי. פון דער מאָדע פון שלאַנקקייט לעדט די פרוי הייגע אַפשר נאָר מעהר אויף פון אַמאָלוגען מודער. זי פאַסט און פינגט זיך אַן ווערט אַפּגעצעהרט און קראַנק. עס איז דערפאַר שוין די העכסטע צייט אַז די דאָזיגע מאָדע זאָל אויפהערען. דער אודעאַל פון דער שעהגער פרוי איז נוט מעהר אַ גלטלע ברעס, פערשטעהט זיך, אַז זי דאַרף נישט אויסזעהן, ווי אַ פאַס, נאָר דאָס מוז מען שוין אויפ-לאָזען דעם נוטען געשטאַק פון די פרויען נוסא.

אַזוי ווי די ציידהו דאַרף מען רעגיגען מעגליך, אַזוי ווערט אויך עפּעהלס צו-ליב היגענישע טעמים און צו פערהינען די מיט פון אַ קראַנקהייט מעגליך זע צו מיקען, צוגעצענדיג אין וואַסער 1 לעפעל

Sól do nóg Jana

שמוינענדע רעזולטאַטען, אָריגינעל נאָר מיט דער שוץ-מאַרקע „Słoń", איבעראַל צו פערלאַנגען.

לעזט, אָבאָנירט — דאָס — „לאָדזער טאָגעבלאַט"

לאדזער כראניק.

פלענאר זיצונג

פון קהלה-ראט

(ג) מיר ווערן אינפארמירט, אז די קומענדיגע וואך וועט פארקומען א פלענער-זיצונג פון דעם לאדזער קהלה-ראט, אט וועט בעהאנדעלט ווערן די פראגע פון קהלה-בודזשעט פאר 1928.

די זיצונג ווערט געפירט פון וויצע-פרעזעס ה' מענדעלסאן.

א טאג אהן טויט-פאלען

(—) הי מיר מעלדעט אונז פון דער קהלה-קאנצעראריע איז נעכטן נישט אערצטכענע געווארען קיין אטן שוים-פאל בײ דער יודישער בעפעלקערונג אין לאדז און קיינער האט זיך צו דער קהלה נישט געוענדעט ווענען ארלעדיגען קבורה-פארמאליטעטען. אזא פאל האט נאך בײ דער קאדענץ פון די איצטיגע פרנסים נישט פאסירט.

אחתן נעמט אהעלפט שדכנות-געלד 500 דאלאר נדן און זאגט די כלה געפעלט איהם נישט

א סענסאציאנעלע נדן-אפערע איז די סוחרישא קרייזען פון אונזער שטאט.

(—) די צעטונגס-לראנק האט מעהר פאנ-מענליך צו ערנאמורען פאלען פון פאמיליע-אונטרעהטס, אפנעגער-מער ליבע.

נדנים-אפערע

און דעסטעלטען פאלען בעת די הקלה-ראן פון די געשיכטעס, ס'רוב דורכ-שנוטס-מעגשען, אהן בעזונדערע שוואנ-פורוסמושע נוגונגען ווערען מוטאמאל פערוואנדעלט און דאן-זשואגען, חויך-שמאפלער און סתם חסר-מעגשען און אלץ צוליב א גנשטונגען צופאל, א מא-מענטאלע שוואלקעט, נעגען וועלכער

די „העלדען פון אונזער צייט"

פון לויז-געוואָרענע עמנשע בעגרענעען, קאנען נישט בעמשמעהן און פאלען א קרבן פון לודעגשאפט און לעמזון.

אונזע שוא געשלעכט, א מין נדן-אפערע, האט זיך די לעצטע טעג אפגע-שפילט אין לאדז. א יונגערמאן פון דער גומער בורגערלוכער געזעלשאפט, א מיינער, א פערשוין חויך און שעהן און קלוג און וואס נעהט אן פאר א קענער, מוט אונז וואָרט א הענטוועלטונגער

מאוואליער, וואס קושט די הענד פון די דאמען,

האט זיך מוט אמאל פערוואלט פרובען זיין ווערט אויפ'ן חתנים-מארק, נישט חלילה צו ווסען „וו מעער" ער ווערט געשעצט, נאר נאר פשט כדי צו לאפען א פעט פערדונגסטעל, פראצענט פון נדן, און גאלדעם אויסצודרעהען דעם דרשעל אין צו זאגען:

רופט מיך קנאק-נימעל

האט דער דאזיגער פעינער יונגער-מאן, דער מיינעווידיגער „לומוואל" פון צענמר שטאט א רוף געטון א שדכן און אוהם אנגעוויזען צו געהן דא און דארט, צו דעם און יענעם לארזער פאברי-קאנט, וועמענס מאלטער האט

געהאט אויף איהם א כריפקע

און געהוסען זיך שדכנ'ען.

א שדכן האט לוב זיין פאר, ווי מען ווייס, און בפרט נאך, ווי מור וועלען באלד דערצעהלען, אז דא אונ געשלא-סען געווארען א פעסטער אפמאך וועגען א חלוקה פון גרויסען שדכנות, האט זיך דער שדכן א געם נעמען אויף אלע בלים, און אויעך צום פאטער פון דער כלה און — אנגעהויבען דרעהען א קארפע.

דעם פאברוקאנט און דער שידוך אנ-געשטאנען, זיין מאלטער אויך, א טו-גער אין דער חתן, אזא שידוך מרעפט זיך נישט אלע טאג, האט ער נישט גע-קוקט

א טויזענדער אראפ, א טויזענדער ארויף

מען האט אנגעהויבען בײ 10 טויזענד דאלאר נדן און מען האט דערלענט נאך א טויזענדער און נאך א טויזענדער, דער חתן האט זיך נישט נעאטלט און אויך דער שדכן האט זיך נישט געאטלט און דאס עסק און צוגעקלאפט געווארען אויף

20 טויזענד דאלאר.

מען האט אפגעשטופט דעם זמן פון די תנאים און קירצער מאקו און דער פוגער נארן-סוחר

א חתן געווארען מיט דעם היגען פאבריקאנטס שעהנע טאכטער

און בעקומען 20 טויזענד דאלאר. עס חוטט נישט בעקומען באלד אויף דער האנד די גאנצע סומע, אבער א צוזאג, און א קוראנטען צוזאג, פון א זיכערער צאהלבארער פורמע.

דא האט דער שדכן געגומען פארדרן ס'זמנגע, 5 פראצענט, וואס עס קומט אוהם פון דער סומע שדכנות, לויט'ן דין פון שדכנים-מארק. דער רעכער מחותן, וואס אונ געווען אובערגלוקלוך, אז ער האט אויסגעגומען אזא פינגעם שידוך מוט זיין שעהנער טאכטער האט זיך נישט לאנג געלאזט בעטען און

אויסגעצאהלט דעם שדכן זיינע 5 סראצ.

פון גדן, וואס מור האבען א קימא-לן פון טויזענד דאלאר.

בעקומענדיג זיין חלק, האט דער שדכן לויט א פרוהערדיגען אפמאך מוט'ן פוגעם חתן, דעם לעצטען אראפ-גענעבען א העלפט, ס'חוטט 500 דא-לאר און יעצט, אז דער טויגעווארענער חתן האט שוין געהאט דערגרייכט כ'זיי-נוגע, האט ער א דרעה אויס געגעבען דעם דושעל און סמאפ! 2 וואכען נאך די תנאים האט ער פלוצלונג ערקלערט, אז ער האט געהאט א טעות, ער האט זיך פערקוקט, די כלה איז נישט אזוי שעהן און קלוג און געבולדעט, ווי ער האט זיך פארגעשטעלט און

ער וויל נישט דעם שידוך.

עס איז געווארען א רעש, א טארא-ראס, קרובים און בעקאנטע האבען זיך ארינגעלעגט און עסק, אבער אונזער חתן האט זיך געהאלטען, איי-לי, ער וויל נישט דעם שידוך און טוטס אוהם עפוס.

עס האט נאבגנושט געהאלפען. דער פערשעהמטער מחותן האט בחרפתנו

געטומט אפלאזען דעם שדוך.

די כלה און חתן-מחנות זענען אפשר צוריקגעגעבען געווארען און אפשר נוט, נאר דאס שדכנות, אוי, די 1000 דא-לאר שדכנות, פון וועלכע אונזער חתן האט פערדונגט א נוטע העלפטס, זענען געווען פערפאלען.

פון א בית-חקברות נעמט מען נישט צורים

ערשט מוט עטלוכע טעג שפעטער נאכדעם, ווי דער שידוך איז אפגעלא-זען געווארען, האט דער מחותן זיך דערוואוסט די אמת'ע סבה פארוואס דער „פוגער סוחר'ישער זוהן" האט געווארען אנ'אומהן אויף דער כלה. פערשטעהט זיך, אז דער פאברוקאנט, דער מחותן האט געזאגט

ברוך שפטרנו

די מעשה אבער האט אין די סוחרישע קרייזען פון אונזער שטאט ארויסגע-רופען זא גרויסע סענסאציע און מעהר נאך א גרויסען עקעל צו אזוינע מינים „מראנזאקציעס".

דער סעקוועסטראטאר אין זדונסקא-וואליא

שטעלט א-יה ליציטאציע די ניי-מאשין פון א אָרים יודיש שניידערל

(—) די מעג און זדונסקא-וואלא געשעהען א פאל, וואס בעווייזט די אלמעלטיגקעט פון'ם שטאר-געזעט-מען.

א געוויסער יודישער שניידערל, א לאמומאנוק, מוט'ן נאמען משה שטאר-לונק האט א געוויסע צעט נעהאנדעלט מוט אלמוארג און שולדן געבלוטען א חוב פון 20 זל. שטארר. שטאר האט משה שטערלונק דעם מסחר אויסגע-וואָרפען און אויעך פון זדונסקא וואלא.

פארגעג וואה און צו משה שטער-לונק'ס פאטער חיים שטערלונג, נעקו-מען א סעקוועסטראטאר און געמאכט א זאיענטשע אויף דעם לעצטען גוות-מאשין, אויפ'ן חוב פון זמן זוהן. באלד דערויף האט דער „מגערנישער" סעק-וועסטראטאר די גוי-מאשין ארויסגע-פוהרט און מארק אויף א ליצטאציע. עס האבען נישט געהאלפען די מעות פון ארומען שנעדערל, אז דאס איז דישעל אין צו זאגען:

רופט מיך קנאק-נימעל

האט דער דאזיגער פעינער יונגער-מאן, דער מיינעווידיגער „לומוואל" פון צענמר שטאט א רוף געטון א שדכן און אוהם אנגעוויזען צו געהן דא און דארט, צו דעם און יענעם לארזער פאברי-קאנט, וועמענס מאלטער האט

געהאט אויף איהם א כריפקע

און געהוסען זיך שדכנ'ען.

א שדכן האט לוב זיין פאר, ווי מען ווייס, און בפרט נאך, ווי מור וועלען באלד דערצעהלען, אז דא איז געשלא-סען געווארען א פעסטער אפמאך וועגען א חלוקה פון גרויסען שדכנות, האט זיך דער שדכן א געם נעמען אויף אלע בלים, און אויעך צום פאטער פון דער כלה און — אנגעהויבען דרעהען א קארפע.

דעם פאברוקאנט און דער שידוך אנ-געשטאנען, זיין מאלטער אויך, א טו-גער אין דער חתן, אזא שידוך מרעפט זיך נישט אלע טאג, האט ער נישט גע-קוקט

א טויזענדער אראפ, א טויזענדער ארויף

מען האט אנגעהויבען בײ 10 טויזענד דאלאר נדן און מען האט דערלענט נאך א טויזענדער און נאך א טויזענדער, דער חתן האט זיך נישט געאטלט און אויך דער שדכן האט זיך נישט געאטלט און דאס עסק און צוגעקלאפט געווארען אויף

20 טויזענד דאלאר.

מען האט אפגעשטופט דעם זמן פון די תנאים און קירצער מאקו און

דער פוגער נארן-סוחר

א חתן געווארען מיט דעם היגען פאבריקאנטס שעהנע טאכטער

און בעקומען 20 טויזענד דאלאר. עס חוטט נישט בעקומען באלד אויף דער האנד די גאנצע סומע, אבער א צוזאג, און א קוראנטען צוזאג, פון א זיכערער צאהלבארער פורמע.

דא האט דער שדכן געגומען פארדרן ס'זמנגע, 5 פראצענט, וואס עס קומט אוהם פון דער סומע שדכנות, לויט'ן דין פון שדכנים-מארק. דער רעכער מחותן, וואס אונ געווען אובערגלוקלוך, אז ער האט אויסגעגומען אזא פינגעם שידוך מוט זיין שעהנער טאכטער האט זיך נישט לאנג געלאזט בעטען און

אויסגעצאהלט דעם שדכן זיינע 5 סראצ.

פון גדן, וואס מור האבען א קימא-לן פון טויזענד דאלאר.

בעקומענדיג זיין חלק, האט דער שדכן לויט א פרוהערדיגען אפמאך מוט'ן פוגעם חתן, דעם לעצטען אראפ-גענעבען א העלפט, ס'חוטט 500 דא-לאר און יעצט, אז דער טויגעווארענער חתן האט שוין געהאט דערגרייכט כ'זיי-נוגע, האט ער א דרעה אויס געגעבען דעם דושעל און סמאפ! 2 וואכען נאך די תנאים האט ער פלוצלונג ערקלערט, אז ער האט געהאט א טעות, ער האט זיך פערקוקט, די כלה איז נישט אזוי שעהן און קלוג און געבולדעט, ווי ער האט זיך פארגעשטעלט און

ער וויל נישט דעם שידוך.

עס איז געווארען א רעש, א טארא-ראס, קרובים און בעקאנטע האבען זיך ארינגעלעגט און עסק, אבער אונזער חתן האט זיך געהאלטען, איי-לי, ער וויל נישט דעם שידוך און טוטס אוהם עפוס.

עס האט נאבגנושט געהאלפען. דער פערשעהמטער מחותן האט בחרפתנו

געטומט אפלאזען דעם שדוך.

די כלה- און חתן-מחנות זענען אפשר צוריקגעגעבען געווארען און אפשר נוט, נאר דאס שדכנות, אוי, די 1000 דא-לאר שדכנות, פון וועלכע אונזער חתן האט פערדונגט א נוטע העלפטס, זענען געווען פערפאלען.

פון א בית-חקברות נעמט מען נישט צורים

ערשט מוט עטלוכע טעג שפעטער נאכדעם, ווי דער שידוך איז אפגעלא-זען געווארען, האט דער מחותן זיך דערוואוסט די אמת'ע סבה פארוואס דער „פוגער סוחר'ישער זוהן" האט געווארען אנ'אומהן אויף דער כלה. פערשטעהט זיך, אז דער פאברוקאנט, דער מחותן האט געזאגט

ברוך שפטרנו

די מעשה אבער האט אין די סוחרישע קרייזען פון אונזער שטאט ארויסגע-רופען זא גרויסע סענסאציע און מעהר נאך א גרויסען עקעל צו אזוינע מינים „מראנזאקציעס".

דער היינטיגער ציוניסטיש'ער מיטינג אין פילהארמאניע

ווי ס'איז געווען מאראיסזוועהען, האט דער היינטיגער ציוניסטישער מיטינג, וואס ווערט אמגעגערעדעט דורך דער היינער ציוניסטישער ארגאניזאציע, ארויס-גערופען א אונגעהויערע מעראיגטערע-מיריג אין די יודישע נאציאנאלע קרי-זען אין לאדז.

די היהרער פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין פוילען, האט בעשטל-גען זיך אין דעם היינטיגען מיטינג, הע-לען אין זעערע רעדעס אויסקלערען אלזוישיג די פראגעמען, וועלכע זענען בעהאנדעלט געווארען אין דער לעצטער סעסיע פון צקציענס-קאמיטעט פון דער אלוועלטליכער ציוניסטישער ארגאניזא-ציע אין בערלין און הערען זיך בעשטעלען אויף די בעדעטונג פון די דערט אנגענומענע בעשלוסען, מיט וועלכע עס אויבט זיך אן א נייע תקופה אין דער ציוניסטישער בעוועגונג און פון דער פראקטישער ציוניסטישער ער-בייט, פאר'ן אויפבוי פון דער נאציע-נאלער הייס אין א"י.

די קלענע צאהל איבערגעבליבענע בילנטען איז צו געקומען אין ביורא פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע און 4 נקבמיסאג אין דער קאסע פון פיל-הארמאניע.

צי מעג מען פאהרעז מיט א ביילעט פון „לאדז-פאבריטשנא" דורכ'ז קאלישער וואקזאל?

א כאראטעריסטישער פראצעס איז וואַרשאווער אפעלאציע-געריכט

(ג) דער וואַרשאווער אינגוואיגער ה' נאדעל ברינגק איז אן אנהייב 1926 געפאהרען קיין לאדז מיט א בילעט אויפ'ן לאדזער פאבריקס-וואקזאל. און קאלישקי איז אבער גראד נישט געווען קיין צוג, וואס נעהט קיין „לאדז-פאב-רומשנא", דערוויבער זענען דאס רוב פא-סאזשירען געפאהרען מיט'ן צוג, וואס געהט דורך לאינוי צום קאלישער וואק-זאל און לאדז. אנקומענדיג אויפ'ן ארט האט דער צוג-פיהרער ה' וואיטשעלאוו-סקי דורכגעלאזט און שטאט ארויס אלע קרונסטלוקע באסאזשירען, וואס געהען בײ דער קאדענץ פון די איצ-טיגע פרנסים נישט פאסירט.

(—) הי מיר מעלדעט אונז פון דער קהלה-קאנצעראריע איז נעכטן נישט אערצטכענע געווארען קיין אטן שוים-פאל בײ דער יודישער בעפעלקערונג אין לאדז און קיינער האט זיך צו דער קהלה נישט געוענדעט ווענען ארלע-דיגען קבורה-פארמאליטעטען. אזא פאל האט נאך בײ דער קאדענץ פון די איצ-טיגע פרנסים נישט פאסירט.

(ג) דער וואַרשאווער אינגוואיגער ה' נאדעל ברינגק איז אן אנהייב 1926 געפאהרען קיין לאדז מיט א בילעט אויפ'ן לאדזער פאבריקס-וואקזאל. און קאלישקי איז אבער גראד נישט געווען קיין צוג, וואס נעהט קיין „לאדז-פאב-רומשנא", דערוויבער זענען דאס רוב פא-סאזשירען געפאהרען מיט'ן צוג, וואס געהט דורך לאינוי צום קאלישער וואק-זאל און לאדז. אנקומענדיג אויפ'ן ארט האט דער צוג-פיהרער ה' וואיטשעלאוו-סקי דורכגעלאזט און שטאט ארויס אלע קרונסטלוקע באסאזשירען, וואס האבען געהאט בילעטען צום פאבריקס-וואק-זאל; דאנעבען האט ער בײ א טייל יו-דישע באסאזשירען געפאדערט, אז זיי זאלען צוצאהלען דעם אונטערשיד פון קופעק 3 זלאטס, וואָרום א בילעט אויפ'ן קאלישער וואקזאל קאסט טייע-רער. אלע יודישע באסאזשירען האבען צוגעצאהלט דעם חילוק.

אונז יודישער באסאזשער, דער אויפ-בענדערמאנטער ה' ברינגק האט זיך אבער אפגעזאגט צו בעצאהלען דעם אונטערשיד און האט ווענען דעם ענין דערלאנגט אנ'אנלאגע צו דער באהן-דירעקציע און וואַרשא, פערוואנדיג זיך אויף אייניגע עדות. מיט א צייט שפעטער האט ה' ברינגק בעקומען א מעלדונג פון דער באהן-דירעקציע, אז זי האט נישט געקאנט געפינען די עדות און צוליב דעם ווערט דער ענין לוקווי-דירט.

און מאי 1927 האט ה' ברינגק בע-קומען אנ'אנלאדונג פון לאדזער קרייז-געריכט, אז ער ווערט אנגעקלאגט און עובר זיין אויף די פונקטען 128 און 132 (ד. ה. פאר פאהרען בכלל אהן א בילעט). דאס געריכט האט צוליב דעם פערשלשפט דעם ה' ברינגק אויף 7 טעג ארעסט, צו בעצאהלען די געי-רעלסס-קאסטען און דערלען די שלד פאר א בילעט פון קאלישקי קיין לאדז.

אויף דעם פסק-דין האט ה' ברינגק אפגעגעבען אנ'אפעלאציע און וואַרשא. און דער אפעלאציע האט ער אנגעווי-זען, אז דער פסק-דין איז נישט קיין יושר'דיגער, וואָרום ער האט יא געהאט א בילעט! דער הטא-זמגער איז נאר דערין, וואס אנשטאט צו פאהרען מיט'ן פאבריקס-וואקזאל איז ער געפאהרען מיט'ן קאלישער וואקזאל.

לעצטענס איז אין וואַרשא פארגעקו-מען דער אפעלאציע-פראצעס. דא האט דאס געריכט זיך אנגעשטויסען און א חארטע ביסען און בעשלאסען זיך אויפ-צופרעגען דער באהן-דירעקציע, וווּ מען דארף האנדלען אין אזא פאל.

דערויף איז אנגעקומען פון דער באהן-דירעקציע א תשובה, אז עס איז נישטא קיין שום אונטערשוד. און די פרוזען פון א בילעט אויפ'ן קאלישער בויז'ן פאבריקס-וואקזאל. ס'דארף. אלזא, נארנישט צוצאהלען.

אויפ'ן סמך פון דער דאזיגער ערקלע-רונג האט דאס אפעלאציע-געריכט פון-שטענדיג בעפרעט דעם ה' ברינגק פון יעדער שטראף.

ה' ברינגק האט זיך דערנעער אויצט פערשטענדיגט מיט א לאדזער אדוואָ-קאט, ווילענדיג אנקלאגען דעם צוג-פיהרער ה' וואיטשעלאווסקי, וועלכער וואוינט אין לאדז. פאר צוגויפשטעלען געגען אוהם א פאלשען פראטאקאל און פאר ציינעמען פאר זיך אויף אנ'אונגע זעצלוכען אופן געלד פון פיל יודישע באסאזשירען, וואס זענען בשעתו גע-פאהרען צוזאמען מיט אוהם אויפ'ן זעל בוגען צוג.

אט וו עס נעמט אויס א יור א „ניע דאי שיען"...

פאליציי צוטריבען קאמוניסטישע פערזאמלונגען

(ג) ווי מור האבען די טעג מומנע-מולט, האבען די לאדזער קאמוניסטען, און צוזאמענהאנג מיט זוער פראקלא-מורטער וואך אונטער'ן נאמען „מלחמה דער מלחמה", נעפרוכט אנצואָרדנען און אונזער שטאט מאנופעסטאציעס מוט דער בעטולונונג פון דעם רא-שיאק.

די פאלומישע פאלוצון האט בעקו-מען ידיעות, אז אויף דונגסטאג אוועגד איז אין פערשודענע פערוואָרען בע-שמוטט געווארען מאסובעס, געווונד-מעט דער קאמונסטישער „וואך".

צוליב דעם זענען אלע פעראנטען און ארבייטער-געזעלשאפטען דונגסטאג אוועגד בעלאגערט געווארען פון פוס-און רוסער-פאלוצון, וועלכע האט צו-טרוגען די פערזאמלונגען.

אינטערעסאנטע פאקטען

הויגען האר, בעגעל און צייהנער

פון וואגען די האר סומט.—ווי אזוי די האר וואקסט.—מענשען, וואס האבען א סך האר אויפ'ן סערפער האבען שוואכע צייהן.

וויסענשאפטלעכע האבען לעצטענס אויסגעפונען מיל אינטערעסאנטע זאכען וועגען מענשליכע האר און די בעציהונג צווישען די האר פון דעם מענשען און זיינע נעגעל און צייגער. אין א בוך מיט דעם נאמען „חער", וואס פראפע-סאר דענמארק, האט אנגעשריבען, ווע-רען איבערגעגעבען א סך פון די פאק-טען, וואס די וויסענשאפט האט אויס-געסונען וועגען האר.

פראפעסאר דענמארק, ווי אויך א סך פון זיינע קאלעגען בעהויפטען, אז די האר האט זיך עוטוויקעלט פון דער שע-לעכע פון די פיש. עס הייסט, אז גאר א טאל, זענען אויף דער וועלט געווען פלוי פיש, וועלכע האבען געלעבט אין די ים און די טייכען. דאן האבען געוויסע סארטען פיש געוואגט און ארויס-געקומען אויף דער יבשה. א פיש, דערך מען וויסען, איז א קאלטבלוטיגע בעשעפעניש. די טעמפעראטור פון דער בלוט פון דער פיש איז די זעלבע ווי די טעמפעראטור פון וואסער, אין וועל-כע זי געפינט זיך.

ווי מיליאָנען יאָהרען שפעטער הע-בען זיך די פיש עוטוויקעלט אין אנדע-רע בעשעפענישען ביז צו דעם שטאנד פון מאלטס און ענדליך צו דעם גע-שטאלט פון דעם מענשען. וואס מעהר שכל דער מענש האט געקריגען צו צו-דעקען זיין קערפער מיט וואריעע בגדים אין אלע פון קעלט, אלץ מעהר איז די האר פערשוואונדען פון זיין קערפער. אלזוי אין געוויסע טייל אויפ'ן קער-פער איז נאך די האר פערבליבען.

פראפעסאר דענמארק, בעהויפטעט, אז די האר אין די נעגעל און די צייגער פון דעם מענשען האבען זיך עוטוי-קעלט פון די זעלבע הארפע שעלעכע פון די פיש. ווען מען בעטראכטעט דורך דעם מיקראסקאפ זעהט מען, אז די האר, און די נעגעל און די צייגער זענען פון דעם זעלבען געבוי, עהנליך צו דעם געבוי פון דער שעלעכע פון דער פיש. ער בעהויפטעט אויך, אז די מענשען, וואס האבען זעהר א סך האר אויפ'ן קערפער האבען געוועהנליך שוואכע צייגן. די גאשור, זאגט ער, האט אלזוי א גע-ריסע מאס האר פאר יעדע בעשעפעניש. א טייל פון די האר איז צוזאמענגעדריקט אין א הארטע מאסע, אין דער פארם פון צייגן, און א צווייטער טייל קומט ארויס אין די שפיצען פון די פינגער אלס נעגעל. אויב, אלזו, בײ אייגעם האט זיך עוטוויקעלט צוויל האר אויפ'ן קערפער, האט דאס געמוזט אוועקגעגו-בען ווערען פון די צייגן און די לעצטע זענען דערפאר מיל אבגעשוואכט גע-ווארען.

אין אזוי ווי קיין אייגענעם שפיל צו קריגען גאנץ בגדים האבען זיי דאך נישט געהאט, האט די נאטור פאר זיי געזאגט א מיטעל. די שעלעכע האט זיך צוזאמענגעלעגט אויף דיזיגקע הערעלען, און דאס האט געמאכט פאר זיי א צורעק, וואס האט געהאלטען וואַרעם די קערפערס.

אייניגע פון די פיש האבען נישט געליבט דאס לעבען אויף דער יבשה, און זיי זענען ארין צוריק אין וואסער. זיי האבען שוין אבער געהאט ענטוי-קעלט די האר אין יענע סארטען פיש זענען פערבליבען עד-היום פיש האר אנשטאט שעלעכע.

פיש מיליאָנען יאָהרען שפעטער הע-בען זיך די פיש עוטוויקעלט אין אנדע-רע בעשעפענישען ביז צו דעם שטאנד פון מאלטס און ענדליך צו דעם גע-שטאלט פון דעם מענשען. וואס מעהר שכל דער מענש האט געקריגען צו צו-דעקען זיין קערפער מיט וואריעע בגדים אין אלע פון קעלט, אלץ מעהר איז די האר פערשוואונדען פון זיין קערפער. אלזוי אין געוויסע טייל אויפ'ן קער-פער איז נאך די האר פערבליבען.

פראפעסאר דענמארק, בעהויפטעט, אז די האר אין די נעגעל און די צייגער פון דעם מענשען האבען זיך עוטוי-קעלט פון די זעלבע הארפע שעלעכע פון די פיש. ווען מען בעטראכטעט דורך דעם מיקראסקאפ זעהט מען, אז די האר, און די נעגעל און די צייגער זענען פון דעם געבוי עהנליך צו דעם געבוי פון דער שעלעכע פון דער פיש. ער בעהויפטעט אויך, אז די מענשען, וואס האבען זעהר א סך האר אויפ'ן קערפער האבען געוועהנליך שוואכע צייגן. די גאשור, זאגט ער, האט אלזוי א גע-ריסע מאס האר פאר יעדע בעשעפענישע. א טייל פון די האר איז צוזאמענגעדריקט אין א הארטע מאסע, אין דער פארם פון צייגן, און א צווייטער טייל קומט ארויס אין די שפיצען פון די פינגער אלס נעגעל. אויב, אלזו, בײ אייגעם האט זיך עוטוויקעלט צוויל האר אויפ'ן קערפער, האט דאס געמוזט אוועקגעגו-בען ווערען פון די צייגן און די לעצטע זענען דערפאר מיל אבגעשוואכט גע-ווארען.

מען מעגשען מיט רויטע קעפ האבען אם וועניגסטען האר, בלויז ארום 90 טויזענד.

פראפעסאר דענמארק לאכט זיך אויס פון די מרויען, וואס דענקען, אז זיי קענען מאכען געקרייזעלטע האר. דער מאראקטער פון די האר, זאגט ער, וועגט ער, וועגט זיך אן דעם ווי דער ווארצעל איז געבוי. א געגערס האר וועט איהר קיינמאל נישט אייגלייכען. און די, וועלכע ווערען געבוירען מיט גלייכע האר וועלען זיי קיינמאל נישט קענען מאכען געקרייזעלט. די אורזאכע וואָרום האר ווערען גרוי ווערט ערקלערט מיט דעם, וואס אין דער האר געפינט זיך א געוויסע פליסיגקייט, וואס גיט דעם קעליר. ווען די פליסיגקייט ווערט אויס-געשריקנט, ווערט דער לעדיגער פלאץ אנגעפיהלט מיט לופט און דאס גיט דעם גרויען קעליר צו די האר. ווי אזוי מענשען קענען ווערען גרוי איבער נאכט פון שרעק, זאגט ער, קען נאך דערווייל וויסענשאפטליך נישט ערקלערט ווערען.

כוליגאנישער אנפאל פון א פויער אויף זיינע יודישע לעטניקעס

א לאדזער יודינע און איהר זוהן, א סטודענט, העלפען פערגיסען יודיש בלוט לעטניקעס אנטלויפען פון „קזשיוא דראגא"

(ג) אין אגרושעוו נומער 1, דארף „קזשיוא דראגא" האבען די לאדזער יודען פישעל לענגא (פעטרוקאווער 17) און דער שנעדער קאפעלושניק (פעטרי־קאווער 61) געדינען זומער־וואוינונגען בײ דעם פויער מאמשקאוויאק.

ווען די יודען האבען זיך געהאט ארײנגעצויגען און דער פויערישער לא־טע, האט מען זיי אנגעקוקט מיט שטו־נען, למאי זיי שטעלען זיך אין דאס לעבען, בכן דער ווירט און א כוליגאן און האט פאראיאדרען אזוי מעראר־זירט מיט זיינע אנטיסעמיטישע שטיק א לאדזער יודישען לעטניק, ווען האט בײ אוהם געוואוינט, אז יענער איז גע־ווען געוואוינען צו אנטלויפען און די גרעסטע הנצה.

אנגעהערט זיך מיט נאך אנדערע מעשיות וועגען דעם קרוסט, וועלכער האט זיך שוין „בערוהמט" געמאכט דערמיט, וואס ער איז בעפעלען יודען מיט קאסטן, און די ה"ה לענגא און קאבעלושנוק געוואָרען קאלט און וואַרם, אבער קיין עצה האבען זיי נישט גע־האט; אונדערגענום, מען האט זיי נישט געטשעפעט.

דעם הייגמוגען זונטאג האט דער נוי אבער געהאט די געלעגענהייט ארויס־צוהיצען ווער ער איז.

עס זענען ארויסגעקומען ה' קאפע־לושניק'ס צוויי זוהן. זיי האבען גע־שפּוּלט פּוסקעל. צופעלנ און דער בא־לעם ארײנגעפאלען מיט מאמשקאוו־יאק'ס האבער. דאס האט בעמערקט די יורושע לעטנומשקע מאבטשע טשעש־ניקווסקא, דער פויערטעס א קאלעזשאנ־קע. און זי דערויבער ארײנגעלאפען צו מאמשקאוויאק'ן זאגען, אז די „ז'שי־דעס" מאלען א תל מוס'ן האבער. די גיה און ארויס און געוועלט צוגעטען דעם באלעם; די יונגע קאפעלושניקס האבען אבער פערלאפט דעם באלעם. די קרוסטן האט זיך דאן אנגערעגוואר־פען אויף דער ערד און געשריען: „די זשידעס האבען מיר געשלאגען". די פאב־מאבטשע האט מעהר נישט גע־דארפט. זי איז ווידער געלאפען דער־צעהלען דעם מאן פון דער „גע'הרגע־טער" פויערטע, אז זיין ווייב עקט זיך... מאמשקאוויאק האט ארויסגעלאפט א קלאנ:צע פון א וואגען און האט גאנץ־יאנט די יונגעלעט. צום גלוק איז זיי געלונגען צו אנטלויפען. די יודישע מש־פחות האבען דאן געלעבט און טויט־שרעק.

עהערנעלמען, דינסטאג איז ארויסגע־קומען אויף זומער־וואוינונג ה' לענגא. ער האט זיך ערשט דערוואוסט פון זיין בעאונרהיגונגער פאסולע, וואס דא האט פאסירט. פון משעקאוועטע האט ער העפלנה געפרעגט מאמשקאוויאק'ן, וואס זונטאג איז אנגעמליך פארגעקומען. דער עשו האט זיך אנגעצונדען און גע־נומען זורלען דעם ה' לענגא. אנצווי־שען איז אנגעקומען מאבטשע'ס זוהן, יהיאל משעשניצווסקי, א יודישער סטו־דענט, וועלכער האט זיך אנגענומען דעם גוי'ס קזשיוויץ און א זעץ געטון ה' לענגא'ן און פגים. דעם „יודישען" אקאראטמיקער איז געקומען צו הילף דער ווירט מאמשקאוויאק. ער האט זיך בע־וואפנט מיט א האק און מיט דעם פלי־זיין געשלאגען דעם ה' לענגא, זיין פרוי און מאלטער. אלע האבען בעקומען שווערע וואונדען און די קעפ, האלז און הענד. יודיש בלוט האט זיך נעגאסען אחן א פארוואס. די מהומה און דערפ איז געווען זעהר גרויס.

און א צעט ארום איז אנגעקומען פא־ליציע, וועלכע האט צונויפגעשטעלט א פראטאקאל געגען דעם אוואמטיגרוסטן שען גוי מאמשקאוויאק און דעם „יו־דישען" סטודענט משעשניצווסקי.

דער פראטאקאל האט נאך מעהר צו־רויצט דעם ליגאנישען ווירט און ער האט געשריגען, אז ער וועט אלע זשי־דעס אויס'הרג'ען. די יודישע אינ־וואוינער פון'ם דארף האבען געבעטען דעם אנגעקומענעם פאליציאנט, אז ער זאל נישט אויסקעהן, ווייל זיי האבען מורא צו בלייבען אחן שוין און דארף.

דער פאליציאנט האט דעם צווילרע־רעמען עשו געמאלט פערנעמוואר־טליך מיט זיין הירמשאפט, אויב ער וועט בע־אגרוחען די אינוואוינער.

צומארגענס, ד. ח. געלטען פרוה, האב־גען די יידישע לעטניקעס אינגעפאקט די זאכען און געקומען צו פאהרען קיין לאדז.

די פערוואונדעטע לענגאס האט גע־מאלט אנ'אבדיקציע ד"ר גארעל.

—0—

פערלוירען געוואָרען א מינד

געלטען איז ארויסגעגאנגען פון שטוב אויף וואלבארסקא 34, א מיידעלע פון 5 יאהר און מעהר נישט צוריקגעקומען. ווער עס וועט זי מרעפען ווערט געבע־טען אָפּצוברענגען דאס קינד אויף דער דערמאנטער אדרעס צו פוטערמאנ'ען.

גענעדיגט דער פראטעסט־שטרייק פון די וואַרשאווער באלען־פאכער

די לאדזער עקספעדיטארען געהן אויף הנחות

(ב) ווי מיר האבען שוין געמאלדען, האבען די וואַרשאווער פראנספארט־ארבייטער זיך סאלידאַרזירט מיט דיי שטרייקענדע לאדזער באלען־פאכער און געוואָרפען די ארבייט אין די וואַרשא־ווער עקספעדיציע־הנזער. דאס האט ארויסגערופען א מהומה בײ די וואר־שאווער סוחרים, ווייל די סחורות, וואס זענען אנגעקומען פון לאדז, זענען גע־בלובען ליגען אויפ'ן וואקזאל ביז אויפ־געפאהרהיים. די וואַרשאווער סוחרים האבען זיך דערויבער געווענדעט צום פראנספארט־פעראיין אונבערצוגרייטען דעם שטרייק. דערויף האבען זיי בעקע־מען אנ'ענטפער, אז דער שטרייק וועט אונבערגערייסען ווערען, אויב די וואַר־שאווער סוחרים וועלען ווידקען אויף די לאדזער עקספעדיציעס אינצוגעהן אויף הנחות מיט די שטרייקענדע באלען־פאכער אין לאדז.

די וואַרשאווער עקספעדיטארען הא־בען מסכים געווען צום פאַרשלאג און נאך הייגט וועלען פאַרסוכען אונטער־האנדלונגען מיט די לאדזער באלען־פאכער.

דער פראטעסט־שטרייק אין וואַרשא איז צוגלייך דעם איבערגעריסען געווע־דען.

—0—

8 ארבייטער זיך אפגעבריהט מיט זאלץ־זויערע

(ב) אין קעמענערנס פאברוק אויפ־גאווא־מאַרנאווא 26 איז שבת פארגע־קומען א זעהר מראנישער פארפאל. בעת'ן איבערפהרען א באלאן האבען זיך 3 ארבייטער אפגעברוהט מיט זאלץ זויערע. די פאגאקאוויץ האט זיי אפ־געפוהרט אין שפּיטאל.

געבוירען אַ קינד אויף דער גאס

(ב) אויף דער שלאנסקע גאס גע־בען הויז נומער 13 האט געלטען פלוצ־לינג בעקומען געבורטס־מיידען א דורכ־נעהענדע שוואנגערע פרוי און אין אַ פאר מינוט ארום האט זי אויפ'ן מרק מיאר געבוירען אַ יונגעלע. די פאגאַ־מאוויץ האט אפגעפיהרט די קינדעמע־דזן מיט'ן קינד און קינגיש פון „לינה שחולים" פאלוריאווע 19.

פון ספארט־לעבען.

נעכטיגער פיובאל־מעטש וועגען דער מייסטערשאפט פון דער עסטא־ליגע

ווישלא — ל.כ.ס. 2:1

דער אויבערמאנטער מעטש, וואס אין געלטען פארגעקומען אין אונדער שטאט האט געברענגט אַ פערדינסטן נצחון דעם לאדזער ספארט־קלוב, וועל־לער האט געשפּוּלט מיט אַ געוואַלדיגער אַמביציע און געווען אין אַ פול בעסע־רער פארם, ווי אין אלע בין־אינצונג מיסטערשאפטס־מעטשען. דערבײ איז אבער פארגעקומען בעת'ן שפּיל אַ פאל, וועלכער וועט אפשר גורם זיין דערצו, אז דער געלטונגער מעטש זאל נישט אנערקענט ווערען. דאס איז גע־ווען בעת דער שורס־רולטער האט דזק־מורט אנ'עלף־מעטער־שטוים פאר „חוס לא". דאס פובליקום האט געהאלטן, אז דער רולטער האנדעלט אונגזטמוג און זיך ארויפגעריסען אויפ'ן פלאץ, נישט לאזענדיג אדורכפיהרען דעם עלפ־מעטער.

דער ריכטער האט אַ פגים אנגעזאָגט הען, אז ער האט נישט רולטונג געהאנ־דעלט און ער האט גענומען אונטער־האנדלען מיט די „ווינקלע"־שפּילער, אז זיי זאלען זיך אָפּזאגען פון עלפמעטער. די אונטערהאנדלונגען האבען געדויערט 15 מינוט. „ווינקלע" האט ענדליך מסכים געווען. דער כעטש איז ווייטער געפוהרט געווארען. אבער בעם סוף האט „ווינקלע" געפאָרערט צו פערלענ־גערן דאס שפּיל מיט 15 מינוט, וועל־כע זענען אויסגענאנגען אויף די אונ־טערהאנדלונגען. דער רולטער האט אבער אָפּגעפיהלען דעם מעטש. ס'איז דערויבער א גרויסע פראגע צו דער מעטש וועט אנערקענט ווערען און אַ שאָד, מחמת די דאזיגע צוויי פינקטען, וועלכע לא.כ.ס. האט געוואונען, קאנען האבען אויך אויהר אַ דערזוכונג גלייכ־ווי דיי בעוואוסט גלייכנים זיך דר לא.כ.ס. אויפ'ן 13. פלאץ פון דער מייסטער־שאפט־מעבעלע אין יעדער פינקט קאן בעשטימען אויהר גורל לחיים או למות.

אַ 17־יעהריגער בחור בעגעהט זעלבסטמארד

נאך אַ מחלוקה מיט דער מומער

(ב) אויף דאמבראווסקע 39 וואוינט די פאמיליע גרונוואלד, וועלכע נאָט האט מזכה געווען מיט אַ זעהר גער־ווען 17־יעהריגען זוהן יעליוש. אין שטוב איז אַפּ פארגעקומען מיט אויהם מחלוקות. שטענדיג האט ער זיך ארומ־געשלאגען מיט זיינע יונגע ברודער און שוועסטער און די עלטערן האבען אויהם דערפאר אויסגעווידעלט. געלטען איז ווידער פארגעקומען אַ מחלוקה צווישען יעליוש'ן און זיין מומער. יעליוש איז דערפון געוואָרען שטארק אויפגערעגט און ארויפגעלאפען אויפ'ן בודעם. זיין שוואגער ארגאלד נער און אויהם באלד נאכגעלאפען אויפ'ן בודעם און אונדער וואס האט ער אויהם שוין בעמערקט העגען אויף אַ פאסעק. ער האט אויס־בערגעשטעלט דעם פאסעק און געטאלט אַ געוואלד.

פאגאמאוויץ האט דעם יונגען זעלבסט־מערדער ערמיטלט חולה.

פון דער וויסלא־לינע

נעכטיגער פיובאל־מעטש וועגען דער מייסטערשאפט פון דער עסטא־ליגע

ווישלא — ל.כ.ס. 2:1

דער אויבערמאנטער מעטש, וואס אין געלטען פארגעקומען אין אונדער שטאט האט געברענגט אַ פערדינסטן נצחון דעם לאדזער ספארט־קלוב, וועל־לער האט געשפּוּלט מיט אַ געוואַלדיגער אַמביציע און געווען אין אַ פול בעסע־רער פארם, ווי אין אלע בין־אינצונג מיסטערשאפטס־מעטשען. דערבײ איז אבער פארגעקומען בעת'ן שפּיל אַ פאל, וועלכער וועט אפשר זיין דערצו, אז דער געלטונגער מעטש זאל נישט אנערקענט ווערען. דאס איז גע־ווען בעת דער שורס־רולטער האט דזק־מורט אנ'עלף־מעטער־שטוים פאר „חוס לא". דאס פובליקום האט געהאלטן, אז דער רולטער האנדעלט אונגזטמוג און זיך ארויפגעריסען אויפ'ן פלאץ, נישט לאזענדיג אדורכפיהרען דעם עלפ־מעטער.

דער ריכטער האט אַ פגים אנגעזאָגט הען, אז ער האט נישט רולטונג געהאנ־דעלט און ער האט גענומען אונטער־האנדלען מיט די „ווינקלע"־שפּילער, אז זיי זאלען זיך אָפּזאגען פון עלפמעטער. די אונטערהאנדלונגען האבען געדויערט 15 מינוט. „ווינקלע" האט ענדליך מסכים געווען. דער כעטש איז ווייטער געפוהרט געווארען. אבער בעם סוף האט „ווינקלע" געפאָרערט צו פערלענ־גערן דאס שפּיל מיט 15 מינוט, וועל־כע זענען אויסגענאנגען אויף די אונ־טערהאנדלונגען. דער רולטער האט אבער אָפּגעפיהלען דעם מעטש. ס'איז דערויבער א גרויסע פראגע צו דער מעטש וועט אנערקענט ווערען און אַ שאָד, מחמת די דאזיגע צוויי פינקטען, וועלכע לא.כ.ס. האט געוואונען, קאנען האבען אויהר אַ דערזוכונג גלייכ־ווי דיי בעוואוסט גלייכנים זיך דר לא.כ.ס. אויפ'ן 13. פלאץ פון דער מייסטער־שאפט־מעבעלע אין יעדער פינקט קאן בעשטימען אויהר גורל לחיים או למות.

אַ שטורמישע פערזאמלונג

אין קאלאניאל־הענדלער־פערבאנד ציגעל־נאס 15

געלטען אויהנד אין קאלאניאל־הענדלער־פערבאנד, (ציגעל נאס 15) אָרגעניזירט אַ פערזאמלונג פון אַלע קאלאניאל־, שפּיז־ און פוטער־הענדלער פון לאדז. די דיסקוסיע איז געווען זעהר אַ המסך. עס האט זיך געהאנדעלט וועגען דעם, וואס די לעצטע צייט האבען זיך פערשארפט די שטראפען פאר האנדלען און פערבאטענע שעה'ן. ד. ח. נאך 7 אוהנד, זונטאג און חג'א. אַ סך הענדלער האבען שוין פערזוכט דעם מעם פון צאהלען הונדערטער זלאטיס שטראף.

אַ מחל רעדנער האבען פארגעלעגט אַלען צו שאפען אַ קאנקראלע אויף יע־דער נאס אפצוהאלטען אונער דעם צווי־מען נישט צו האנדלען און די פער־ארויסגערופען אַ מהומה בײ די וואר־שאווער סוחרים, ווייל די סחורות, וואס זענען אנגעקומען פון לאדז, זענען גע־בלובען ליגען אויפ'ן וואקזאל ביז אויפ־געפאהרהיים. די וואַרשאווער סוחרים האבען זיך דערויבער געווענדעט צום פראנספארט־פעראיין אונבערצוגרייטען דעם שטרייק. דערויף האבען זיי בעקע־מען אנ'ענטפער, אז דער שטרייק וועט אונבערגערייסען ווערען, אויב די וואַרשאווער סוחרים וועלען ווידקען אויף די לאדזער עקספעדיציעס אינצוגעהן אויף הנחות מיט די שטרייקענדע באלען־פאכער.

אַ שטורמישע פערזאמלונג

אין קאלאניאל־הענדלער־פערבאנד ציגעל־נאס 15

באטעגע שעה'ן.

צום סוף איז בעשלאסען געווארען זיך צו ווענדען צו די געהערנדיגע מונטסטער־יומס און צו דער יודישער קאלע מיט אַ פאדערונג צו ערלויבען דער ערנעה־רונגס־פראנזטיג צו האנדלען זונטאג און חג'א פון 7 ביז 10 און מעגליך צו פערלענגערן די האנדעלס־שעה'ן ביז 9 און אוהנד.

* * *

וועגען זעלבען ענין איז אויך פארגע־קומען אַ פערזאמלונג אין דער נאלאנ־טשעריע־סעקציע פון קלענטהענדלער־פער־אין. פעטרוקאווער 6 אין עס איז אָנ־גענומען געווארען אַנ'עהנליכע רעזאָ־לוציע.

איז שטורם פון לייד־ענשאפטען.

שפאנגער ראמאן, פול שטוינענדע איבער־לעבונגען און ליבעס־אוואנטורעס.

(109־טע פארזעצונג)

— וואס פאר אַנ'אונים פרעגט איהר עפּס — האט ער רידער'ן געפרעגט.

— איך בין דער פאליצי־נאטשאלניק פון ניו־יארק — האט רידער געענטפערט.

— איך בין אין ניו־יארק קיינמאל נישט געווען — האט הערמאן גע־ענטפערט — עס איז איבערהויפט דארט נישט, האט זי זעהן.

— איך בין צו אייך נישט געקומען זיך נאכפרעגען וועגען ניו־יארק, דאָ אנדעלט זיך וועגען אַנ'אנדער זאך.

— איך האב קיין צייט נישט — האט הערמאן קאלט געזאגט — זאָג מיר שנעל, וואס איהר הילט פון מיר.

— אייער גאמען איז הערמאן און דער, וואס האט געקויפט אייער מע־מע, הייסט אויך הערמאן. איז ער אייערער א קרוב?

— איהר האט א טעות. די גאנצע פאמיליע רופט זיך אויף מיין נאמען, אבער דער נייער אייגנטימער האט א גאנץ אנדערן נאמען און איז נישט מיינער א קרוב.

— דער נייער אייגנטימער האט אלוץ אנ'אנדערן נאמען?

— עס פערשטעהט זיך. ווי הייסט ער? ווארט — איך האב זיין נאמען פערגעסען. אלענאלס, וואס געהט עס מיך אָן, ווי ער הייסט?

— הייסט ער נישט ווילסאָן?

— ווילסאָן? נאן. אזוי הייסט ער נישט. מיט די דאָ־ווגע הערטער האט זיך הערמאן אָנגעקלערט און איז ארויס פון צימער.

רידער'ן האט געקרעגקט די גראַנאַקס און ער איז לאנגזאם ארויס פון הויס זאל ער יצאַ שוין, כדי צו בעקומען וואנדאַ'ן?

ער האט טעלעגראפירט צו בערגארד'ן חיגען אַלץ, וואס מיט איהם איז פארגעקומען.

— נאָכדעם איז ער צוריקגעפאהרען אין דער פערמע צו וואנדאַ'ן, וועלכע האט זיך איהם פארגעשטעלט פאר זיינע אויגען, ווי די ליגט אויף דער סאמעטע־נער בלויער דעק אין דער קלייגער קאמעלע.

ער מוז זי זעהן נאכאמאל, זיין מיט איהר? ער פון זי מיטגעפען. עס מעג איהם הי טייער קאָסטען! אַ, ווי ער ליבט זי. און יעצט מוז ער זי אויף אויביג פערלאָזען!

—0—

63־טע כאפיטעל.

אלטע בעקאנטע.

נעבען דער קאפעלע אין טונקעלען גארטען האט זיך געטיגען אַ גרויסער קפהלער. וואו ס'זענען געלעגען די מויטע פון די פריהערדיגע אינגענטימער און זיערע קרובים.

אין טונקעלען קעהלער זענען געהען עפּליכע פעגסטערלעך, וועלכע האבען דורכגעלאזט אַ שוואכען שין.

אַ גרויסע צאהל טרומעס זענען געשטאנען געמען די הענט מיט דער אויפ־שריפט פון די געסען און די פערשטארבענע אין מיטען צימער איז געשטאנען אַנ'אפענע טרומע און די דאָך פון איהר איז געלעגען אויף דער ערד.

— אין דער טרומע, אונטער אַ ווייסער פאטעטענער דאָך, האט גערוהט וואנדא.

אַ פלייכער שין איז געפאלען אויף איהר שענעס, אָפּגעדעקטען געזיכט. אַ שוואכער, רעזיגער פארב איז געווען צו בעמערקען אויף איהרע בלאקען, ווי דער שויס וואָלט נישט געקענט רויבען די שעהנקייט פון איהר.

דער נייער אייגנטימער האט בעסוהלען, אז אַ לאמפּ זאָל שטענדיג ברע־נען אין דעם שוידערהאפטען צימער און קיינער זאָל נישט דערוועגען ארײנגעהן אהין אָדער אפילו צוגעהן נאָהנט צום קעלער, אויסער דושעס.

ווען די נאכט האט זיך אראפגעלאזען אויף דער ערד, האט זיך שטילע טריט געהערט פון דער קאפעלע.

דאס איז געווען דושעסי און ווען זי איז צוגעגאנגען צו די טרעפ האט זי זיך געשטעלט אויף די קניע.

נאָכדעם איז זי ארײן אין קעהלער און גלייך צוגעגאנגען צו דער גרויסער, אָפענער טרומע.

זי האט פערוואונדעט געקוקט מיט די פלעצעס, די מויטע איז נאך אַלץ שיעהע.

עהערנעלמען, דינסטאג איז ארויסגע־קומען אויף זומער־וואוינונג ה' לענגא. ער האט זיך ערשט דערוואוסט פון זיין בעאונרהיגונגער פאסולע, וואס דא האט פאסירט. פון משעקאוועטע האט ער העפלנה געפרעגט מאמשקאוויאק'ן, וואס זונטאג איז אנגעמליך פארגעקומען. דער עשו האט זיך אנגעצונדען און גע־נומען זורלען דעם ה' לענגא. אנצווי־שען איז אנגעקומען מאבטשע'ס זוהן, יהיאל משעשניצווסקי, א יודישער סטו־דענט, וועלכער האט זיך אנגענומען דעם גוי'ס קזשיוויץ און א זעץ געטון ה' לענגא'ן און פגים. דעם „יודישען" אקאראטמיקער איז געקומען צו הילף דער ווירט מאמשקאוויאק. ער האט זיך בע־וואפנט מיט א האק און מיט דעם פלי־זיין געשלאגען דעם ה' לענגא, זיין פרוי און מאלטער. אלע האבען בעקומען שווערע וואונדען און די קעפ, האלז און הענד. יודיש בלוט האט זיך נעגאסען אחן א פארוואס. די מהומה און דערפ איז געווען זעהר גרויס.

און א צעט ארום איז אנגעקומען פא־ליציע, וועלכע האט צונויפגעשטעלט א פראטאקאל געגען דעם אוואמטיגרוסטן שען גוי מאמשקאוויאק און דעם „יו־דישען" סטודענט משעשניצווסקי.

דער פראטאקאל האט נאך מעהר צו־רויצט דעם ליגאנישען ווירט און ער האט געשריגען, אז ער וועט אלע זשי־דעס אויס'הרג'ען. די יודישע אינ־וואוינער פון'ם דארף האבען געבעטען דעם אנגעקומענעם פאליציאנט, אז ער זאל נישט אויסקעהן, ווייל זיי האבען מורא צו בלייבען אחן שוין און דארף.

דער פאליציאנט האט דעם צווילרע־רעמען עשו געמאלט פערנעמוואר־טליך מיט זיין הירמשאפט, אויב ער וועט בע־אגרוחען די אינוואוינער.

צומארגענס, ד. ח. געלטען פרוה, הא־בען די יידישע לעטניקעס אינגעפאקט די זאכען און געקומען צו פאהרען קיין לאדז.

די פערוואונדעטע לענגאס האט גע־מאלט אנ'אבדיקציע ד"ר גארעל.

—0—

פערלוירען געוואָרען אַ מינד

געלטען איז ארויסגעגאנגען פון שטוב אויף וואלבארסקא 34, אַ מיידעלע פון 5 יאהר און מעהר נישט צוריקגעקומען. ווער עס וועט זי מרעפען ווערט געבע־טען אָפּצוברענגען דאס קינד אויף דער דערמאנטער אדרעס צו פוטערמאנ'ען.

די עמענטליכע מיינונג.

פרעג פריבונג פאר ארטיקלען, בריף אין רעדאקציע און בעמערקונגען, דאס הענען אַ נגזעלשאפטליכען אינטערעס, פאר דעלכע די רעדאקציע נעהמען נישט איבער די פארנטוואָרטליכקייט.

אפענער בריף

צום וויצע־פרעזעס פון סהלה־ראט ר' אשר מענדעלזאהן.

אלס מומחלוך פון דער פינאנצ־קאָ־מיסיע בעם קהלה־ראט האב איך כבוד קומען אנ'אונלאדונג אויף אַ זיצונג פון דער פינאנצ־קאָמיסיע, וועלכע האט גע־זאלט פארקומען דעם 14. ח. ח.. און דער דערמאנטער אונלאדונג און אבער נישט אָנגעוועזען געוואָרען, און וועלכער שעה די זיצונג קומט פאר. היות וויי עס איז נישט מיין אויפגאבע צו די־זשורען און קהלה־לאָקאל אַ גאנצען טאָג בוי שפּעט אין דער נאכט, כדי צו דערגעהן דעם סוד, ווען די זיצונג וועט פארקומען, האב איך צולוב דעמזעל־בוגען טעם נישט געקאָנט און אוהר זיך בעטיילוגען.

ווי אַזוי ווי זי וואָלט געשלאָפען...

דזשעסי האט אָנגעגאָסען בוימעל אין לאָמפּ, געמאכט גרעסער דאָס פייער און איז דאן ארויסגעגאנגען, פערשליסענדיג די טיר הינטער זיך.

שווערע שריט האבען זיך דערהערט צווישען די בוימער, צוויי שווארצע הענט האבען מארשענד געקוקט אין אַלע זייטען און ער איז געווארען אויפמערקזאם אויף די פענסטער פון טויטען קעהלער, וועלכער איז געהען הכל בעלויכטען. דאס האט בײ איהם דערוועקט אַ חשד, אז עמיצער בוי זיך געפינען אין קעהלער.

שנעל איז ער צוגעגאנגען און האט ארומגעקוקט דורכ'ן פענסטער.

אַנ'אויסרוף פון איבערראשונג האט זיך ארויסגעריסען פון זייער ליפּען.

דאס, וואס ער האט געזעהן, האט איהם ערשטוינט און דערשראָקען.

נעבען דער אָפענער טרומע, אין וועלכער וואנדא איז געלעגען, איז געשטאנען אַ פרוי אין אַ ווייסען קלייד און האט עפּס וואנדא'ן שרעגנעשפּריצט אין פויל.

דאָס נעגער איז פערשטענערט געבליבען שטעהן.

די ווייסע, געהייסניספולע פרוי האט בעטראכט וואנדא'ן און איהר געמאכט חעכער אונטער'ן קאָפּ. דאן האט זי זיך אָפּגעקעהרט, האט אַויסגעטומען אַ שלי־טעל און צוגעגאנגען צו דער טיר.

דער נעגער איז שנעל אָפּגעטרעטען פון פענסטער. די ווייסע פרוי דערך איהם נישט זעהן.

הען אָר איז צוריק ארומגעגאנגען צווישען די בוימער, איז דזשעסי פלוצלונג געשטאנען פאר איהם.

— ווער איז דאָ? — האט זי געפרעגט — ווען דער ווירט זאָל דיך דאָ דערזעהן, וועט ער דיך דערשיסען. אָדער... זי האט אויסגעצויגען איהר לאנגע האלז. ביזטו, נישט סאם... מיי גאָט, הען מיסטער הערמאנ זאָל דיך שרעקען... אבער ווי קומסטו דאָ אהער?

דאס איז געווען סאכול, דער פאליציאנט פון קאָלומביע.

ער איז נאָהנט צוגעגאנגען צו דזשעסי'ן.

— איך שרעק זיך נישט פאר'ן ווירט — האט ער געזאגט. דו האסט גע־זעהן די ווייסע פרוי?

— דאס איז הערמאנס.

— זי איז געווען אין קעהלער.

(פארזעצונג קומט)

63־טע כאפיטעל.

אלטע בעקאנטע.

נעבען דער קאפעלע אין טונקעלען גארטען האט זיך געטיגען אַ גרויסער קפהלער. וואו ס'זענען געלעגען די מויטע פון די פריהערדיגע אינגענטימער און זיערע קרובים.

אין טונקעלען קעהלער זענען געהען עפּליכע פעגסטערלעך, וועלכע האבען דורכגעלאזט אַ שוואכען שין.

אַ גרויסע צאהל טרומעס זענען געשטאנען געמען די הענט מיט דער אויפ־שריפט פון די געסען און די פערשטארבענע אין מיטען צימער איז געשטאנען אַנ'אפענע טרומע און די דאָך פון איהר איז געלעגען אויף דער ערד.

— אין דער טרומע, אונטער אַ ווייסער פאטעטענער דאָך, האט גערוהט וואנדא.

אַ פלייכער שין איז געפאלען אויף איהר שענעס, אָפּגעדעקטען געזיכט. אַ שוואכער, רעזיגער פארב איז געווען צו בעמערקען אויף איהרע בלאקען, ווי דער שויס וואָלט נישט געקענט רויבען די שעהנקייט פון איהר.

דער נייער אייגנטימער האט בעסוהלען, אז אַ לאמפּ זאָל שטענדיג ברע־נען אין דעם שוידערהאפטען צימער און קיינער זאָל נישט דערוועגען ארײנגעהן אהין אָדער אפילו צוגעהן נאָהנט צום קעלער, אויסער דושעס.

ווען די נאכט האט זיך אראפגעלאזען אויף דער ערד, האט זיך שטילע טריט געהערט פון דער קאפעלע.

דאס איז געווען דושעסי און ווען זי איז צוגעגאנגען צו די טרעפ האט זי זיך געשטעלט אויף די קניע.

נאָכדעם איז זי ארײן אין קעהלער און גלייך צוגעגאנגען צו דער גרויסער, אָפענער טרומע.

זי האט פערוואונדעט געקוקט מיט די פלעצעס, די מויטע איז נאך אַלץ שיעהע.

עהערנעלמען, דינסטאג איז ארויסגע־קומען אויף זומער־וואוינונג ה' לענגא. ער האט זיך ערשט דערוואוסט פון זיין בעאונרהיגונגער פאסולע, וואס דא האט פאסירט. פון משעקאוועטע האט ער העפלנה געפרעגט מאמשקאוויאק'ן, וואס זונטאג איז אנגעמליך פארגעקומען. דער עשו האט זיך אנגעצונדען און גע־נומען זורלען דעם ה' לענגא. אנצווי־שען איז אנגעקומען מאבטשע'ס זוהן, יהיאל משעשניצווסקי, א יודישער סטו־דענט, וועלכער האט זיך אנגענומען דעם גוי'ס קזשיוויץ און א זעץ געטון ה' לענגא'ן און פגים. דעם „יודישען" אקאראטמיקער איז געקומען צו הילף דער ווירט מאמשקאוויאק. ער האט זיך בע־וואפנט מיט א האק און מיט דעם פלי־זיין געשלאגען דעם ה' לענגא, זיין פרוי און מאלטער. אלע האבען בעקומען שווערע וואונדען און די קעפ, האלז און הענד. יודיש בלוט האט זיך נעגאסען אחן א פארוואס. די מהומה און דערפ איז געווען זעהר גרויס.

און א צעט ארום איז אנגעקומען פא־ליציע, וועלכע האט צונויפגעשטעלט א פראטאקאל געגען דעם אוואמטיגרוסטן שען גוי מאמשקאוויאק און דעם „יו־דישען" סטודענט משעשניצווסקי.

דער פראטאקאל האט נאך מעהר צו־רויצט דעם ליגאנישען ווירט און ער האט געשריגען, אז ער וועט אלע זשי־דעס אויס'הרג'ען. די יודישע אינ־וואוינער פון'ם דארף האבען געבעטען דעם אנגעקומענעם פאליציאנט, אז ער זאל נישט אויסקעהן, ווייל זיי האבען מורא צו בלייבען אחן שוין און דארף.

דער פאליציאנט האט דעם צווילרע־רעמען עשו געמאלט פערנעמוואר־טליך מיט זיין הירמשאפט, אויב ער וועט בע־אגרוחען די אינוואוינער.

צומארגענס, ד. ח. געלטען פרוה, הא־בען די יידישע לעטניקעס אינגעפאקט די זאכען און געקומען צו פאהרען קיין לאדז.

די פערוואונדעטע לענגאס האט גע־מאלט אנ'אבדיקציע ד"ר גארעל.

—0—

פערלוירען געוואָרען אַ מינד

געלטען איז ארויסגעגאנגען פון שטוב אויף וואלבארסקא 34, אַ מיידעלע פון 5 יאהר און מעהר נישט צוריקגעקומען. ווער עס וועט זי מרעפען ווערט געבע־טען אָפּצוברענגען דאס קינד אויף דער דערמאנטער אדרעס צו פוטערמאנ'ען.

שרייבט אייערע קרובים אין אמעריקא

אז אויב זיי ווילן פאהרען פאר א ביליגן פרייז קען לערן, שלען זיי זיך אנשליסן אין די אויסלוג (קאקסורסיע) רופע, וואס עס ארגאניזירט דער גי-יאריקער קאנטראקטאר פון „לאדזער טאגעבלאט" ג. אייזנער.

ערמעט אויך אנדערע קרובים אין אמעריקא, אז ג. אייזנער שיקט אייער דאלערן קען פוילען אין רעכענונג ביז 50 דאלער—1 דאלער און ביז 100 דאלער נור 2 דאלער.

אלערלי פוילישע דאקומענטן, מיט בעגלאביגונגען (פלעניפאטענציעס) אפשען הענען קויף אין מערקויף מיט בעשטעטיגונג פון פוילישן קאנסול, ווענען אויך אויסגעארבעט א פאר ביליגען פרייז.

Gustave Eisner 1133 Broadway NEW-YORK City

Zjednoczone Fabryki Maszyn

„UNIA"

dawn. C. Blumwe i Syn, Sp. Akc.

BYDGOSZCZ-WILCZAK

די פעלטסט אין פוילען ספעציאל-פאבריקן-אמעריק

ליפערט אלס ספעציאליטעט:

מאשינען אין אמעריקאנער פאר האלץ - בעארבייטונג.

מיט ווענדען זיך צו דעם פערטרעטער:

Inżynier G. Praszkier,

Łódź, Zawadzka 16a

Tel. 27-52.

Miejski Kinematograf Oświatowy

Wodny Rynek, Tel. 14-26.

Od Wtorku, d. 14-go do poniedziałku d. 20-go sierpnia 1928 r. włącznie

Dla dorosłych!

serja I-sza i II-ga

NĘDZNICY

(Les Misérables) Wiktora Hugo

W rolach głównych:

GABRIEL GABRIO (Jean Valjean), SANDRA MILOWANOW (Fantina i Kozetta), JAN TOULOUT (Jevert), PAUL JORGE (Biskup Myriel), G. SAILLARD (Thènardier).

dla młodz. początek seansów o g. 2 i 4 pp.

Ceny miejsc: dla dor. I—70, II—60 III—30 gr.

Dla młodzieży I—25, II—20, II I—10 gr.

אויפמאדערונג

נישט קוקענדיג אויף די מילטאליגע אויפמאדערונגען רופן מיר מענדיל גראס, נאוואמיעסקא 9, צום לעצטן מאל צו דער ד"ת אין משך פון 2 טעג. אין געגענוואל וועלן מיר זיין געצוואונגען מערצושטרעבען צריכסליך און מאר די וויטערדיגע פאל אן וועלן מיר נישט זיין פערנאנטווארטליך.

שלמה ראזענבערג

און יעקב דוד העמפינסקי

פערלויר עז

ס'איז פערלוירן געווארען א פלאנמא-וועקסעל אויף 100 זלט. צאהלבאר דעם 20.9 1928 אויסשטעלער חיים גאלדבערג, פיעטריק. 116, ארדרע מאס און פערגמאן. דער וועקסעל הערט ערקלערט פאר אונגילטיג.

אכטונג דעש-נייער

בי פערקויפן א לעכער-מאשין פון דער פירמא גוטמאן אין בעסערן צושטאנד. פרייז צוגענגליך. ס. בלוטמס קילינסקיגא 33. 8711

אל תתהלל ביום מחר!

כי לא תדע מה ילד יום.

לייג נישט אפ אויף מארגען

נור אז די דערפס ערלערינען סאנדאות

וואכען זאלסטו גלייך קומען צו לוטען אין ביורא

17 פיעטריקאווער 17

52 זד כ ד נ י א 52

האט ס'הערט ערלעדיגט און געוויסענהאפט געשריבען לויט אויסטאן אלערלי ביומעס, קלאזולעס, זאבזידיאשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, אפעלאציעס, ציחילגע און קערנע אפעריציעס, אדהעזיעס, רעקורסען וועגען דירה אין אורזשאנד-ראזיעמשי, וועגען עסטער אין קאמיטאריאט-רוזשאנדו און אלע אפליציעס בעצירקען, אקטען אינערציעס, אקטען דעקלאריגונגען, קערנע ספראוועס, מי אויך איבערגעגעבן אין אלע שפראכען. ספעציאליסט פון שותפות-אקטען. מיט אכטונג

י. מאנעלא רעכט-קאנסולענט

טליתים-אמריק

אויסארבעטונג פון האלענע, האלב-האלענע ווערט נ' טליתים כפו טערקישע, ישראלאדער אין קא לאמעיער, מיט אויך טליתים-קטנים הויט אין דע-שמל, מיט אויפפרפינונג, אויך גארטלען. ששגיעס אין ציצית צו בעקומען ביליגער מי איבערל בי

א. ה. צימרינאווסקי

מאזמיעניגא 1, אין 2. שויער, מערפער.

נעס.: ס'הערן אויך אנגענומען אלע טליתים צו הענען.

גאנץ לאדז מיז וויסען!

אין מערקויף פון 7 טעג קען יעדער הענען

עלעקטריש ביגלויכטונג

אין שטוב אויף רעטעס

אויסמיצאהלען וועכענטליך פון 8 זל. אן נעם אויך פון פעטארען צו ראטאריען, איבער ארבעטען ליכטיגקעס אויף אנדאנטיגקייט, פרעקוענצען פון דער אלעקטראנטיג אלעס ערלע דינג פינקטליך און רעכט. נור די קאנצעסיע גירטע פירמע וואס איז פערגאנטווארטליך פאר דער לאדזער אלעקטראנטיג

ס. לעווין, לאדז קאנסטאנטינער 58

ארבעט-גאזעלע. טעטיג פון 8 פריה ביז 11 אב.

נעס.: שפרעכשטונדען פון 2—3, 8—11 גאכט.

אלעקטרישע לאמפען און גאז-שטעקע מיט אלע בילינער פון פרעמ-קוראגנס. פאבריקען פע-קומען א ספעציעלען ראבאט מיט גוטע קאנדעציעס.

ליו-ביבליאטעק

א. נ. א. איזענשלאס

מאלודניאגא 21, לינקע אפגינג 3 שטעק.

די ביבליאטעק איז טעגיג אפען פון 6—10 אוהר אין שבת פון 10—1 מיטאג און פון 4—10 אוהר. אנגעמבען קען פון זיריידען אבג פון 6—10 אוהר.

פון ישע שפראך

גיבט ערלערנג גרינדליך דורך א קורעער אבג צו ערפטרען חסכאד ניא 29 זל. 3.

ווערגען אלע אמנעסטיע-עניינים

אינפארמירט און שרייבט דאס ביורא „ארגום", נאכאדניא 36.

וריכטיג פאר די, וואס פאהרען אויף אורלויב - אפרות !!

הילט איהר אייער אורלויב גוט פערבראכען? פאהרט אויף אפרות נאר אין

פענסיאנאט „WYGODA"

St. GŁOWNO, Polenice, Wila Pabiańskiego obok Nowego Otwocka, przy lesie

סטאציע גלאוונא - פאלעניצע

ווילע פאביאנסקי נעבען נאווא-אטווצק

עמפעהלט: גרויסע שיינע צימער. כשר'ע, היגיעניש און גע-סונדע קוך. אנרעגנדע געגענד. מאנטערעניי-פריזען

40% ביליגער ווי איבעראל!

מעמערקונג: בעסטעהענד אין נוטיג מיטצובארינגען.

צו הענדען זיך דירעקט צו ארי אפעל אין פענסיאנאט „חיגיעל"

אין לאדז ערהאלט אויסקונפט: אם ע 7, זגהארזקע 28, אין הויף 2-טען אפגאנג, לינקס, מערער פון האלב 5 ביז האלב 7 אוהנד.

„הילף"

צענטראל-ארגאן פון גמילות חסדים - פאנדס אין פוילען

ערשיינט יעדען חודש.

למשכנו איצער-קאמיטעט. רעדאקטאר: ס. ווב ל.

ערשיינען דער מע-נומער מיט פאלגענדען אינהאלט:

1. אויריש אנ פריהערדיגען... ס. ה.
2. אנגען דער פעהיגונג פון גמילות-חסדים-קאסעס אין פוילען. נעשפרעך מיטן פינאנץ-דירעקטאר פון דזשאיגע" ה.—דוד שוהצער.
3. בעפערקונגען — — — — — — — — Wuel.
4. נעסט פון אמעריקא — — — — — ר. ח. זאנגראדסקי
5. א וועגדונג צום „דזשאינט" — — — — ש. דינגר.
6. צו דער חירשאפטליכער לאגע אין פוילען — י. בען.
7. קאמונאלע אינסטיטוציעס און מעצעלע חילף — י. קאמין.
8. א פאר ווערטער צו די יודישע ראשמענער אין פוילען.—F.

מרמע מריבונג. פוהרענדען פון מאגיסטראטען. נעמ גמילות-חסדים-קאסעס. פון דער פראגיינג. אנדערע יודיות.

די „חילף" שעפט אויף דער חשן לטובת די אינטערעסען פון אלע גמילות-חסדים-קאסעס אין פוילען.

די „חילף" פיהרט א קאמפאניע אין דער ריכטונג צו פערקיחרען די עקזיסטענץ פון אלע גמילות-חסדים-קאסעס און צו בע-קומען ערשיינע און מלוכה-סובוענצען און קרעדיטען פאר זיי.

די „חילף" שפיגעלט אפ די עקאנאמישע לאגע פון יודען אין פוילען.

אז יעדען יודישען געזעלשאפטליכען שיער, אפ יעדען יודי-שען ראשמען, אין יעדער יודישער אינסטיטוציע דארף זיך געפינען דער זשורנאל „חילף".

אבאנאמענט-פרייז—6 זל. א חצי יאהר; אויסלאנד-נומער—1 זל.

אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע:

Redakja „HILF", Warszawa, Leszno 42, tel. 416-97

Konto czekowe: P.K.O. 15.43

ערשט ערשינען:

ישראל ראבאן.

הינטערן פלויט פון דער וועלט

לידער. — פרייז 2 זל.

ישראל ראבאן.

די גאס

ראמאן פון גרויסשטעטישען לעבען.

פרייז 7 זלאטיס.

צו פאדערן בי:

Wydawnictwo Sz. Goldfarba, Warszawa, Szczęśliwa 3

אין לאדז (בוכהאנדלונג „קולטורא" פיעטריקאווער 50
(בוכהאנדלונג ש. בערלינסקי, אלטשטאט 12.

שרייבען

עהן אוי שנעל

לערנט אויס דער בעריהמטער

קאליגראף ל. בערמאן

אין 15 לעקציעס. אויך הערט גלייכצייטיג נוט א יודישען בריף דאס חאס קען שרייבען. זאוואדזקא 19 פר. 1 שט.

קלויזולעס און זאבעזפיעטשעניעס

אויך אלע שעה אין פוילען בעזארגט אפשנעל-שטען דאס ביורא „ארגום" זאכאד-ניא 36.

8444

פאר 3 זל.

קען מען בעקומען אלעקטרישע ליכט אין שטוב. אי אויך זעמליכע רעפעראטורן צו בילינע פרייז.

מ. וואלדמאן, אל. מאשטשוסקי 21

אונזער מענדעלי-פרעמיע

צוליב דער גרויסער נאכפראגע אויף אונזער מענדעל, פרעמיע, האבען פערמעהלט עקזעמפלארען און מיר האבען נאכמאל אין מקרלאג פערגרעסערן אונזער בעשטעלונג. מיר האבען ווידער ערהאלטען א פרישען טרענספארט פון די מענדעלי-ביכער און אלע אנדערע אנגענעמען און לעזער, וואס האבען בי-איצט די פרעמיע נאך נישט בעקומען צוליב דער דערמאהנטער סבה, קענען זי איצט קריגען אויף די פריהערדיגע בעדינגונגען.

דער פערלאג „לאדזער טאגעבלאט"

פארלאג מעטרא מוזיק א. ניו-יארק

נור וואס ערשינען

מיכל גלעבארט

צעז לידער

נאשן מיט ווערטער

כ א ר

מיין גישט — י. ל. פרץ

איך ליב די ברעגע — א. פאטנער

ווער האט עס — איציק מאנער

ס ע ל ע

סטן יונגעלע — מאני לייב

זי — א. רמזון

די נאכט — א. דאמנין

דער שנידער — ש. אנ-סקי

מאר א רעגן — א. לוצקי

זיצען אדלערס — א. ניסנזאן

מאמעניו מענע — יחואש

פרייז 8.90 גילדן

ביבליאטעק—ראבאט

לידער מיט נאטו

מוזיק—מ. גלעבארט

1. ששטערנע פאלאצן — י. ל. פרץ
2. אין קבר „
3. שניוואלע מאני לייב
4. אזוי ברעמס ח. נ. ביאליק
5. אלמן ח. ראזנבלאט
6. א ליב דער ברעגע ק. חמזלער
7. אין א ארים שטיבעלע פ. קאדמאן

פרייז פון יעדן נומער 1.80 גילדן

8. בין איך מיר א שנידערל (מאלקה-ליד)
9. מיר שמידן ש. וואלמאן

פרייז פון יעדן נומער 1.20 גילדן

ביבליאטעק—ראבאט

מ ע ר ק ו י ח:

אין אויפהאנדלונג: נ. בערלינסקי, לודזש, אלטשטאט 12, ראכטע אפיצ. 2. שט. און בי ח. זאנגבערג, זגערשער 19.

הויזער-פערוואלטונגען

מיט גלייכצייטיגער ערלעדיגונג פון שטייער-זאכען איבערנעמע גוט פראקטיצירטער פערוואלטער, בעסטע רעפערענצען.

Ch. Regenwetter

Häuserverwaltungen & Bücherrevisionen

Berlin S. 14, Alte Jacobstr. 47,

Telefon: Dönkoff 4337.

מעכאנישע שלאסעריי און שווייסערייי

J. Reder, Łódź

Konstantynowska 11/13

אנגעהויבן פון פערשידענע מאשינען-רעפאראטורען און אויסגענישע שחמטונגען. בעמ.: צום שעריקער-סעזאן פערשיג איך אויס שיסען, שעגנדערס, מעסט-מאראשען, שטיינער א. ז. ה.

שנעל און ביליג! שנעל און ביליג!